

AFYONKARAHİSAR İLİ VE İLÇELERİ AKADEMİK DANIŞMAN DEĞERLENDİRME RAPORU

Akademik
Danışmanlar
Projesi

tepav

türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı

Prof. Dr. Cantürk KAYAHAN

TOBB AFYONKARAHİSAR İLİ AKADEMİK DANIŞMANI

İÇİNDEKİLER

02 - 03

ÖN SÖZ

04 - 06

NÜFUS BİLGİSİ

07 - 11

EĞİTİM BİLGİSİ

12- 15

İŞ GÜCÜ DURUMU - OSB BÖLGELERİ

16 - 18

DIŞ TİCARET VERİLERİ

19 - 23

TARIM VERİLERİ

24 - 25

GSYH VERİLERİ - ALT BÖLGE TİPOLOJİLERİ

26 - 29

ENERJİ ÜRETİMİ VERİLERİ

20 - 32

TURİZM VERİLERİ

33 - 44

STRATEJİK DEĞERLENDİRMELER

AKADEMİK DANIŞMAN

PROF. DR. CANTÜRK KAYAHAN

GRAFİK TASARIM

BARAN HÜSEYİN PALALI

İLETİŞİM

ckayahan@aku.edu.tr

palalib6@gmail.com

(0272) 218 20 45

ÖNSÖZ

AFYONKARAHİSAR

Şehirler ve ekonomik göstergeleri, akademik dünya kadar sosyologların ve de çevre bilimcilerin üzerinde çalıştıkları alanların başında gelmektedir. Çünkü şehirleri anlama çok boyutlu düşünmeyi ve elde edilen sonuçların doğru bir biçimde yorumlanmasını gerektirir. Bunun için de faaliyet gösterilen toplumu bilme, değerlerini anlama ve geçmişten bugüne temel taşların dinamiklerini değerlendirmek önemlidir.

Günümüzde dünya çok hızlı bir gelişim ve değişim göstermektedir. Bu gelişim ve değişimlerin şehirlere yansımaları ise çok farklılıklar göstermektedir. Çünkü günümüz şehir rekabeti, ülkelerden şehir markalarına kaymaktadır. Dolayısıyla ülkeler kadar şehirler isimleri de önem kazanmıştır. Örneğin Paris, Prag, Kopenhag, İstanbul ve Varşova gibi şehirler, ülkeleri kadar bilinmekte ve ön plana çıkmaktadırlar. Bunun yanında şehirlerin kendi bölgesel alt şehirleri, tarihi ve turizm potansiyelleri, sanayi ve ticaret göstergeleri kadar insan sermayesi tabanlı yapıları, şehirlerin analizini ve gelecek planlamalarını etkilemektedir.

Bu çalışmada dikkate alınan Afyonkarahisar ilimiz, geniş bir coğrafi dağılım göstermekte ve merkez dışında yoğun bir taşra nüfusuna sahiptir. Bu durum gerek kişi başı milli gelir gerekse toplam GSMH rakamlarına da yansımaktadır. Bunun yanında turizm alanında yaşanan gelişmeler hizmet sektöründe karşılık bulmakta ve kadın istihdamı artışı ve girişim sayılarındaki gelişimler ilin TR 33 bölgesi açısından önemine dikkat çekmektedir.

Bu çalışma kapsamında hazırlanan TOBB Afyonkarahisar İli Akademik Danışman Raporu, il'de bulunan Ticaret ve Sanayi Odaları ve Borsaları merkezinde değerlendirilmiş ve tek bir rapor halinde hazırlanarak yorumlanmıştır. Yapılan analizlerde TEPAV tarafından sağlanan istatistiki bilgiler, TÜİK, Milli Eğitim, Üniversite, İş-Kur, SGK ve İl Tarım Müdürlüğü gibi genel ve yerel odaklı kurumsal verilerden faydalanılmıştır. Yapılan analizler ve yorumlar tarafıma ait olup, TOBB ya da Tepav'ın görüşünü yansıtmak zorunda değildir.

ÖNSÖZ

Afyonkarahisar ili TR 33 bölgesinin en aktif ve dinamik illerinden birisidir. Sahip olduğu tarihi ve kültürel değerleri ve de eğitim kurumlarıyla Afyonkarahisar, TR 33 bölgesinin dinamizmine katkı sağlamaktadır. İlimizin turizm değeri açısından kullanılabilir birçok tarihi ve kültürel değerleri vardır. Ancak bu değerlerin etkin kullanımı ve koordinasyonun da ise ne yazık ki zaman zaman bazı eksiklikler yaşanabilmektedir. Örneğin Frigya bölgesinin daha etkin kullanımı, tarihi evlerinin restorasyonu ve bulunduğu mahallelerin dönüşümleri şehrin tarihi ve kültürel değerine katkı yapabilecektir. Türkiye genelinde eğitim alt yapısı ya da sonuçları açısından ilimiz en çok eleştirilen şehirlerden birisidir. Halbuki iki üniversitesi, orta öğretimdeki öğrenci çeşitliliği ve özel kolejlerinin varlığı şehrin genç ve dinamik bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Ancak her eğitim kategorisinde ciddi bir planlama ve öğrenci merkezli bir dönüşüm gelecekteki başarı için zorunludur. Dolayısıyla eğitim sektörünün çok boyutlu yapısı dikkate alınarak özellikle çocuklar ve gençler için yaşam alanlarının genişletilmesi, müzecilik, parklar ve toplu yaşam alanlarının dizaynı ve daha etkin kullanımı konusunda sosyal yatırımlara ihtiyaç bulunmaktadır. Böylece sahip olunan eğitim kurumlarının entelektüel birikimleri, şehir odaklı gelişimi de destekleyebilecektir. Bunun içinde Sağlık Organize Sanayi Bölgesi ve Sinanpaşa Yeşil OSB ilimizin geleceği için önemli dönüm noktalarının başında gelmektedir. Bunun yanında termal kaplıcalarının ve otellerinin konsepti ve ağırlama kapasitesini artırmaya dönük uygulamalar hem şehrin hem de tesislerin ekonomik değerine önemli katkılar sunabilecektir.

Afyonkarahisar ilinin kentsel dinamikleri özetlendiğinde; sanayi göstergeleri açısından esnaf odaklı olan şehir yapısı ve işletme markaları; hizmet sektörünü ön plana iten ve gastronomi kültürüyle de çeşitlenen termal turizm altyapısı; tarım ve hayvancılık odaklı üretim tesisleri; organize sanayi bölgelerini çeşitlendiren altyapısı; dominant ilçeleriyle katkılar sunulan bölgesel gelişim kültürü; tarım ve hayvancılık odaklı kültürü ve Mustafa Kemal Atatürk önderliğindeki bağımsızlık simgesi Zafer olgusu ilimizin sadece bölgesi açısından değil aynı zamanda da ülkemizin ihtiyaç duyduğu bütünleşik role katkılar sağlayabilecektir.

Prof. Dr. Cantürk KAYAHAN

TOBB AFYONKARAHİSAR İLİ AKADEMİK DANIŞMANI

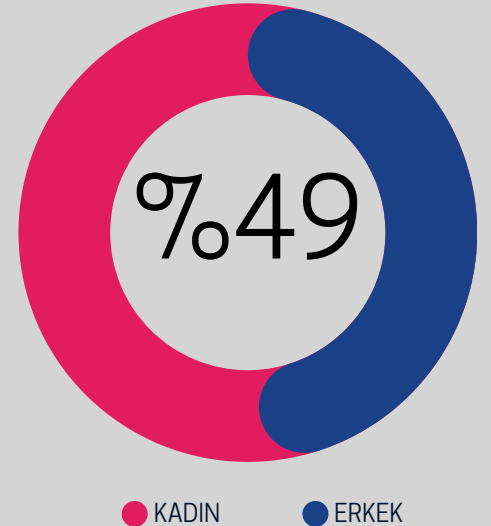
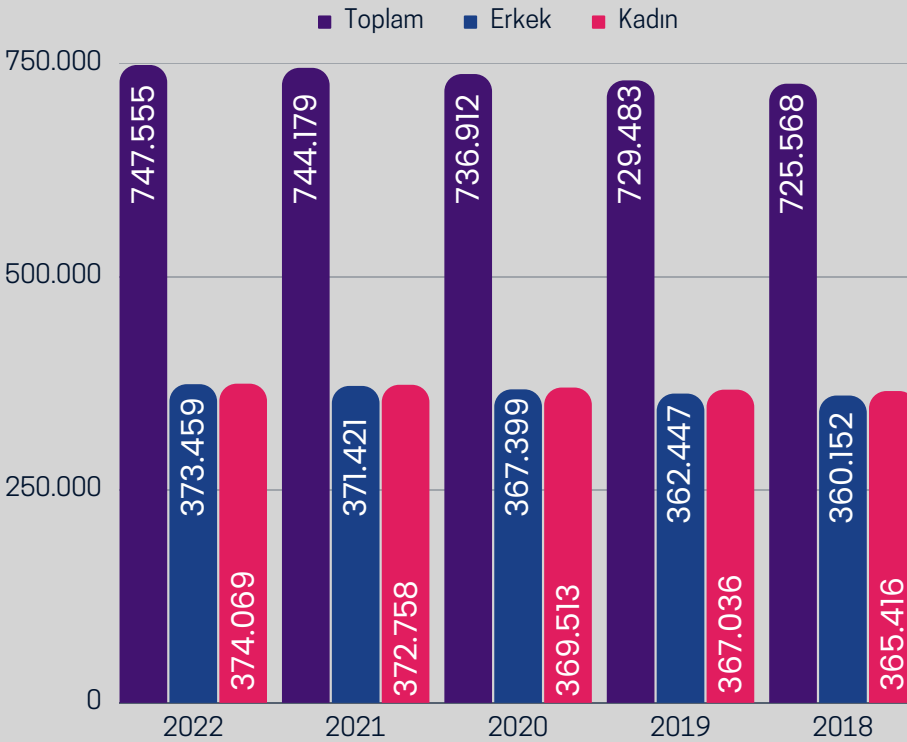

NÜFUS BİLGİSİ

2022 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine (ADNKS) göre Afyonkarahisar İlimizin 2018 yılından 2022 yılı arasında nüfus oranları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

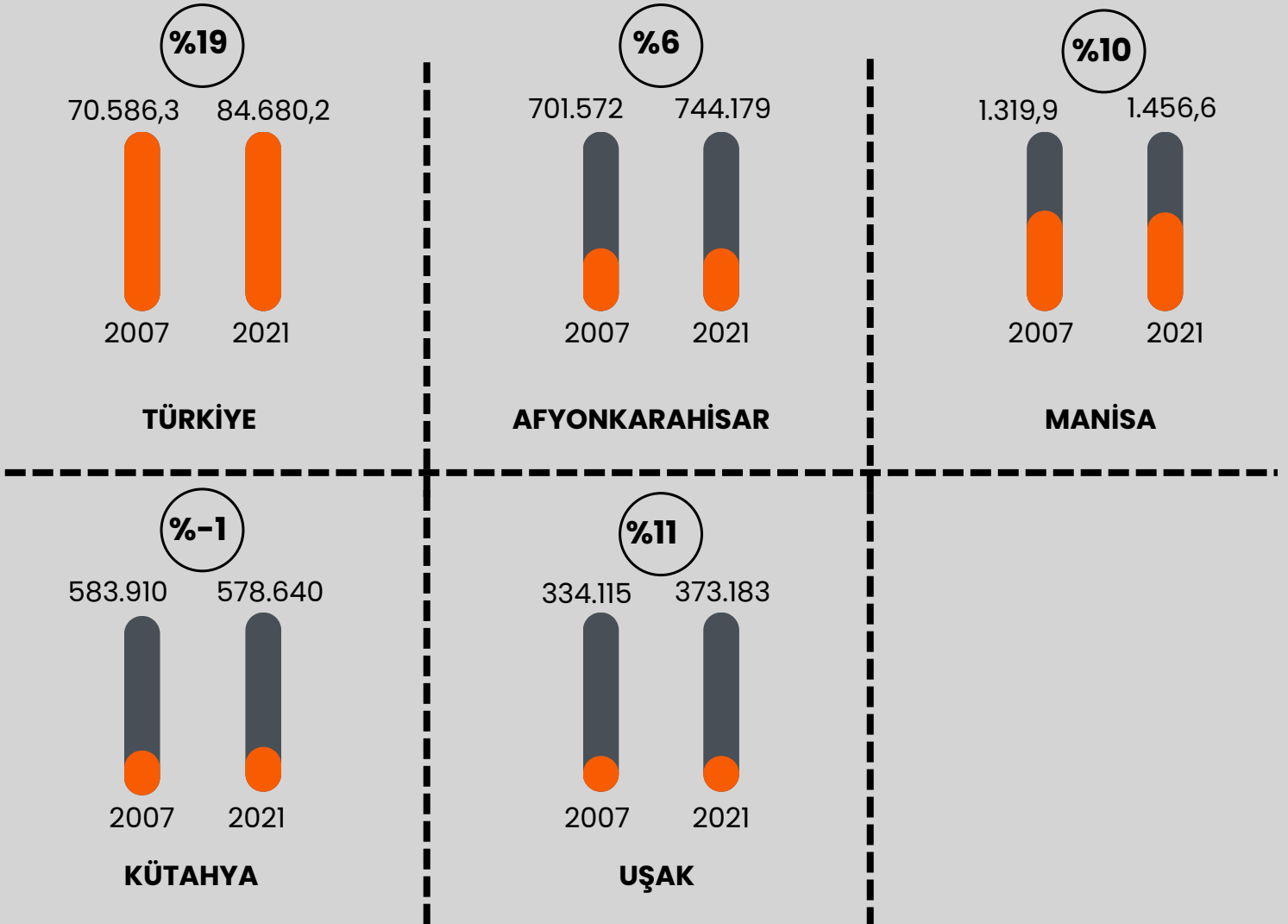
Son verilere göre 747.555 toplam nüfusa sahip olan ilimizin 373.459 (Erkek) , 374.069 (Kadın) vatandaşlarımızdan oluşmaktadır. Dikkat çeken bir oran ise kadın vatandaşların sayısal olarak erkeklerden tüm yıllarda önde olmasıdır.

AFYONKARAHİSAR İLİ TOPLAM NÜFUSU

NÜFUS BİLGİSİ

Afyonkarahisar ilimiz 2007 - 2021 arası %6 oransal artış gösterirken; Türkiye ortalaması aynı dönemde %19 artış göstermiştir. Aynı dönemde TR33 bölge artış oranı %6.5'dur. **Buna karşın 2008 - 2012 arası ilimiz %0.9 artış göstermekteyken, bölge artış ortalaması %1.7'dir.** 2007 - 2021 dönemi artış oranı daha önceki döneme kıyasla ilin gelecek planlaması açısından önemli düzeyde gerçekleşmiştir. TR33 illeri arasında Afyonkarahisar artış oranında 3. sıradadır.

GÖÇ BİLGİSİ

Afyonkarahisar ilinin göç verilerine bakıldığında göç alınan ve verilen illerin benzer dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır. Bunun yanında TR33 bölgesinin yurt dışı göç açısından hem en çok göç veren hem de en çok göç alan ili Afyonkarahisar'dır. Bunun yanında son 10 yıllık süreçte verilen göç sayısı alınan göç sayısına göre azalış göstermiştir. Konu ile ilgili ayrıntılı analiz ve değerlendirmelerin ilerleyen yıllarda yapılması, ilin demografik planlaması açısından büyük önem arz etmektedir.

Afyon ili en fazla göçü İzmir'den alırken yine en fazla göçü aynı ile verdi

2019 yılında İzmir'e verdiği göç toplam göçün %9,5' ini oluşturuyor

Afyon ilinin diğer illere verdiği-aldığı göç, kişi, 2019

Afyon'un diğer illerden aldığı göç, kişi

1	İzmir	1973
2	İstanbul	1749
3	Ankara	1692
4	Konya	1524
5	Antalya	1497
6	Denizli	1457
7	Eskişehir	1189
8	Isparta	917
9	Bursa	772
10	Manisa	723

Afyon'un diğer illere verdiği göç, kişi

İzmir	2568
İstanbul	2294
Denizli	2070
Eskişehir	2033
Ankara	1966
Antalya	1942
Konya	1568
Isparta	1029
Bursa	821
Manisa	717

EĞİTİM BİLGİSİ

2022-2023 AFYON GENELİ OKUL, ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ SAYILARI

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
Fen Lisesi	4	1617	1109
Sosyal Bilimler Lisesi	2	850	55
Spor Lisesi	1	220	16
Proje Anadolu Lisesi	12	4877	340
Proje İmam Hatip Lisesi	8	1637	177
Proje Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	4	2017	152
Anadolu Lisesi	30	11523	904
İmam Hatip Lisesi	25	4130	499
Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	59	12321	1369
İmam Hatip Ortaokulu	59	6178	731
Ortaokul	203	33532	2855
İlkokul	348	48606	2898
Ana Okulu	53	4764	304
Ana sınıfı	311	7243	
TOPLAM	1119	139515	11409

Afyonkarahisar ilinin 2022 - 2023 itibari ile üniversite öğrencisi hariç olmak üzere nüfusunun %19'nu milli eğitime bağlı öğrenciler oluşturmaktadır. Bunun yanında **il merkezi öğretmenlerin %40'nı öğrencilerin %48'ni ve okulların %28'ni** oluşturmaktadır. Bu durum merkez dışında yoğun bir öğrenci ve okul varlığını işaret etmektedir. Dolayısı ile planlamaların bu doğrultuda yapılması okul başarı verilerine yansımaları da sağlayacaktır.

İLÇELERİN KARŞILAŞTIRMASI	BOLVADİN	ÇAY	EMİRDAĞ	SANDIKLI	DİNAR
OKUL SAYISI	87	54	59	92	76
ÖĞRENCİ SAYISI	8495	5114	4670	9642	8370
ÖĞRETMEN SAYISI	650	733	610	831	782

Üniversiteler şehrin en önemli beşeri zenginliklerini oluşturur. Afyonkarahisar ilimizde Afyon Kocatepe Üniversitesi ve Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi bulunmaktadır. AKÜ 1992 yılında faaliyetine başlarken AFSÜ 2018 yılında faaliyetine başlamıştır. AKÜ'nün geçmişi kuruluş yılından daha eskiyi de kapsamaktadır. **Üniversitelerin özellikle lisans üstü bölümleri, şehrin tarihi, kültürü, turizmi, ekonomisi ve diğer birçok değerinin incelenmesine ve araştırılmasına ışık tutar.** Bu noktada üniversitelere sadece öğrenci sayıları perspektifinden bakılmamalı şehrin gelecek planlamasında niteliksel faktörler ve üniversitelerin bölümleri dikkate alınarak planlamalar yapılmalıdır.

AKÜ TOPLAM ÖĞRENCİ SAYILARI	KIZ	ERKEK	TOPLAM
2010			31.913
2015	18.188	22.018	39.335
2020	15.433	19.104	34.537
2021	14.702	17.789	32.491
2022	15.490	17.884	33.374

AFSÜ TOPLAM ÖĞRENCİ SAYILARI	KIZ	ERKEK	TOPLAM
2018	1.719	3.453	5.172
2019	4.040	1.984	6.024
2020	4.173	2.035	6.208
2021	4.438	2.093	6.533
2022	5.024	2.251	7.275

Şehirlerin gelecek projeksiyonlarının oluşumunda üniversitelerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Üniversiteler sadece eğitim odaklı değil araştırma odaklı da bir çok çalışmaya öncülük etmektedirler. Dolayısı ile AKÜ'de 2022 yılı itibari ile 170 Profesör, 127 Doçent, 257 Dr.Öğrt. Üyesi, 193 Arş.Grv, 303 Öğrt. Görevlisi olmak üzere toplam 1050 akademisyen görev yapmaktadır. AFSÜ bünyesinde 43 Profesör, 51 Doçent, 164 Dr. Öğrt. Üyesi, 84 Öğrt. Grv. , 212 Araştırma Görevlisi olmak üzere toplam 554 akademisyen görev almaktadır.

Afyon Kocatepe Üniversitesi					
	Fakülte Sayısı	Yüksek Okullar	MYO Sayısı	Enstitü Sayısı	Akademisyen Sayısı
Merkez	11	3	2	3	
İlçe	1	1	14	0	
Toplam	12	4	16	0	1050
Fakülteler		Yüksek Okullar		MYO'lar	
Bolvadin Uygulamalı Bilimler		Dinar Uygulamalı Bilimler		Afyon Myo	
Fen-Edebiyat		Devlet Konservatuvarı		Başmakçı Myo	
Güzel Sanatlar		Sandıklı Uygulamalı Bilimler		Bayat Myo	
Hukuk		Yabancı diller		Bolvadin Myo	
İktisadi ve İdari Bilimler				Çay Myo	
İslami İlimler		Enstitüler		Dazkırı Myo	
Mühendislik		Fen Bilimleri		Dinar Myo	
Spor Bilimleri		Sosyal Bilimler		Emirdağ Myo	
Teknik Eğitim		Sağlık Bilimler		İscehisar Myo	
Teknoloji				Sandıklı Myo	
Turizm				Sinanpaşa Myo	
Veteriner Fakültesi				Sultandağı Myo	
				Şuhut Myo	

Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi					
	Fakülte Sayısı	Yüksek Okullar	MYO Sayısı	Enstitü Sayısı	Akademisyen Sayısı
Merkez	4	0	1	1	
İlçe	0	0	2	0	
Toplam	4	0	3	1	554
Fakülteler		Enstitüler		MYO'lar	
Diş Hekimliği		Lisansüstü Eğitim		Atatürk Sağlık Hizmetleri	
Eczacılık				Bolvadin Sağlık Hizmetleri	
Sağlık Bilimleri				Şuhut Sağlık Hizmetleri	
Tıp					

İLÇE BAZLI EĞİTİM BİLGİSİ

Afyonkarahisar ili iki üniversiteye sahiptir. Bunun yanında ilçelerde üniversite birimi en yüksek illerden birisi de Afyonkarahisar'dır. Genel olarak ilçelerde MYO'lar bulunmaktadır. Oda ve Borsa olan ilçelerimizden Bolvadin de Fakülte ve iki ayrı MYO vardır. Sandıklı ve Dinarda da Yüksek Okul ve MYO olmak üzere ikişer birim bulunmaktadır. İlçelerde ki akademik personel o ilçenin sosyal, kültürel ve daha bir çok konuda bilgi birikimine katkı sunabilmektedir. **AKÜ'nün genel olarak ders veren statüde akademik personelinin %21'i ilçelerde görev yapmaktadır. Öğrenci açısından ise Bolvadin toplam öğrencinin %5,4'nü; Sandıklı %3'nü; Emirdağı %2'sini; Çay %1,6'sını ve Dinar %1'ni barındırmaktadır.** İlave olarak Bolvadin de AFSÜ'ye bağlı 172 öğrencide vardır.

MYO ÖĞRENCİ SAYISI	2010		2015		2020		2022	
	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK
BOLVADİN	2259	1284	1133	1284	912	1648	413	918
ÇAY			254	254	317	353	240	294
DİNAR			235	235	95	159	68	121
EMİRDAĞ			432	592	353	449	281	354
SANDIKLI			351	351	513	357	235	309

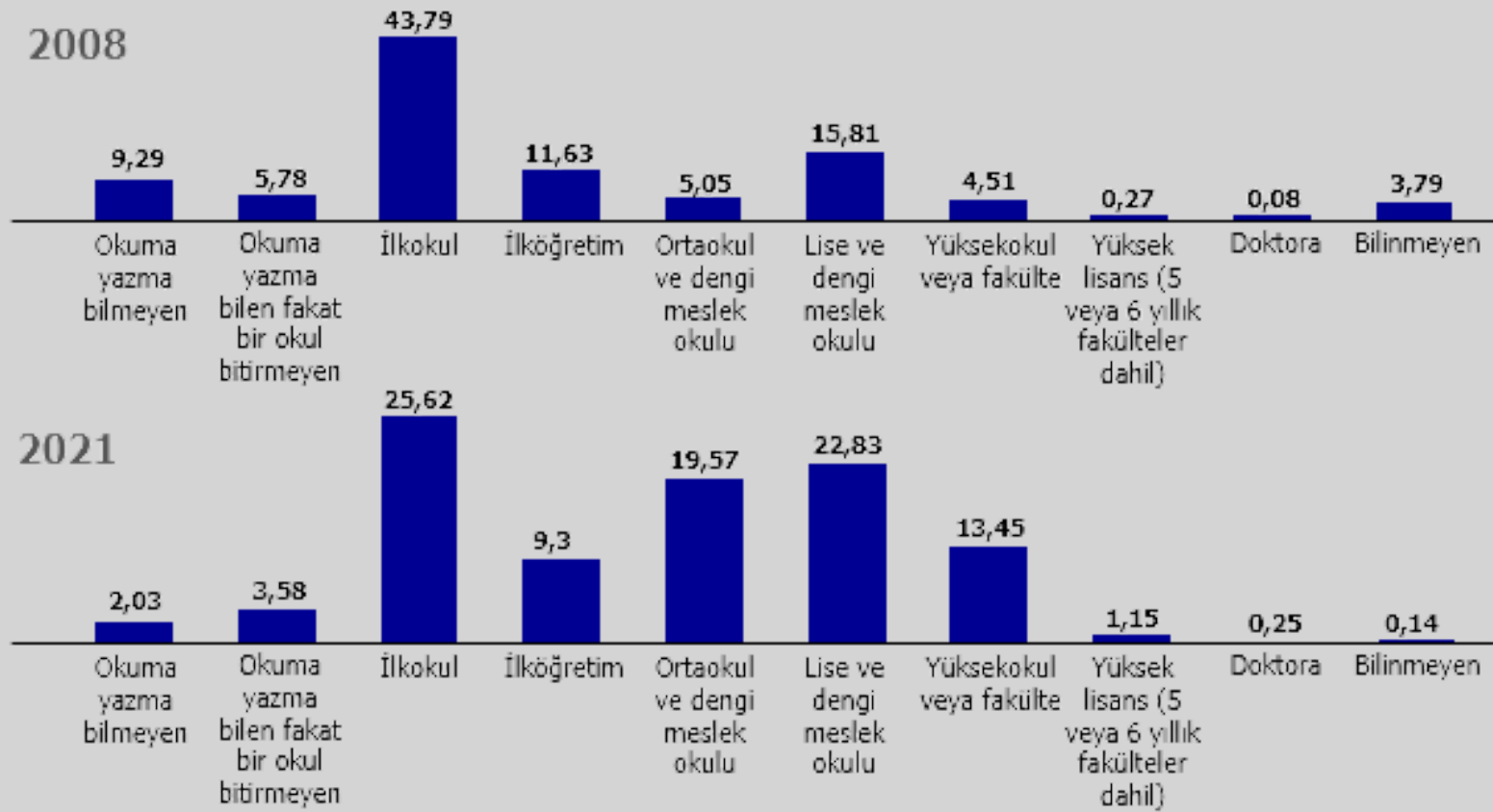
LİSANS ÖĞRENCİ SAYISI	2022	
	KIZ	ERKEK
BOLVADİN	218	259
ÇAY		
DİNAR	61	96
EMİRDAĞ		
SANDIKLI	409	48

AKADEMİK PERSONEL SAYISI	2022
BOLVADİN	45
ÇAY	16
DİNAR	20
EMİRDAĞ	21
SANDIKLI	24

EĞİTİM BİLGİSİ

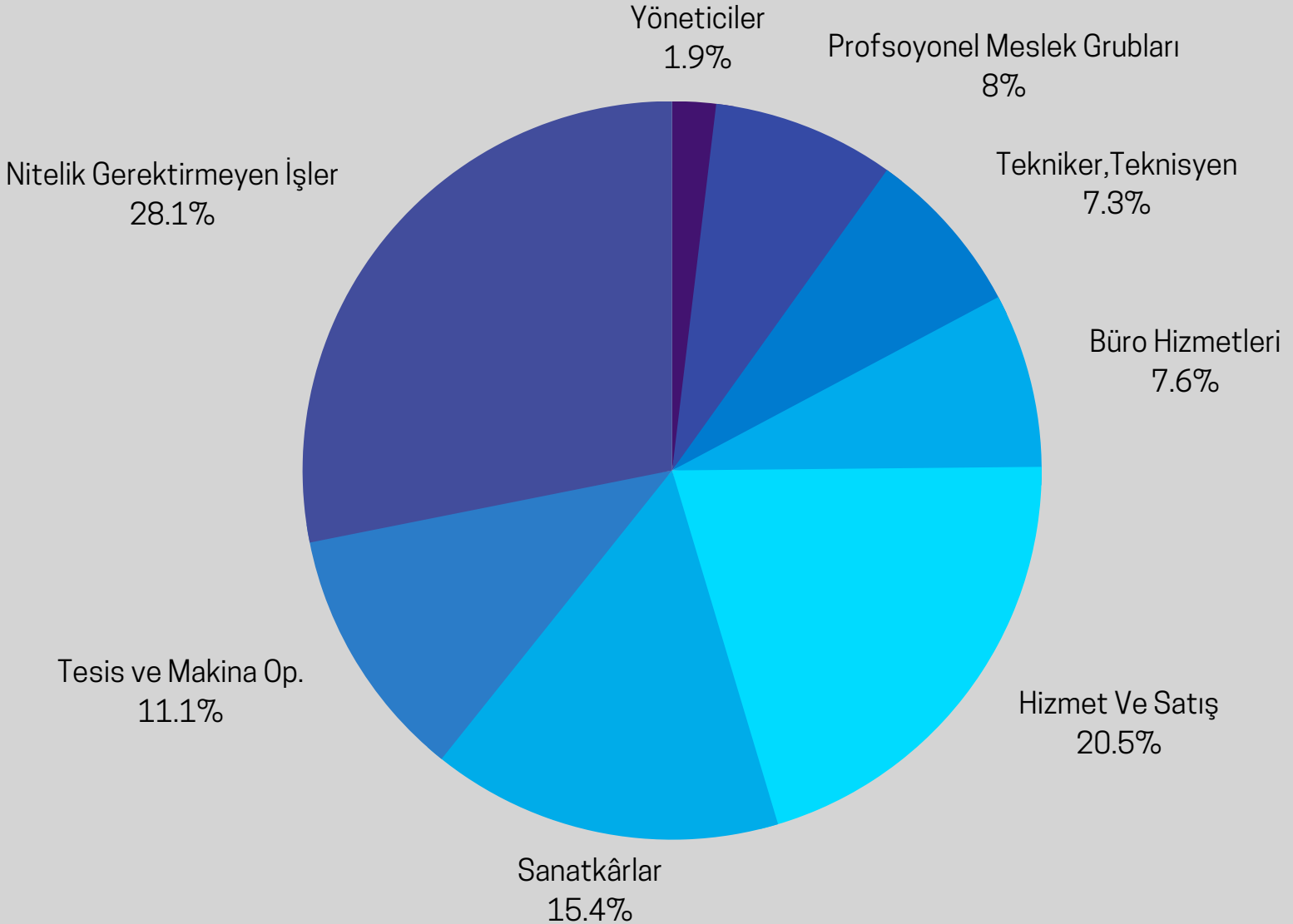
2008-2021 arası ilin eğitim verilerine bakıldığında eğitim seviyesinin her seviyede yükseldiği anlaşılmaktadır. Özellikle orta okul ve dengi meslek okullarının öğrenci sayılarında ciddi artışlar olduğu görülmektedir. İlave olarak yüksek öğretim ve lisans üstü mezun sayısının artışı ilin entelektüel sermayesinin kullanımı açısından büyük önem arz etmektedir.

Bitirilen eğitim durumu, 15 ve daha yukarı yaştaki nüfus, 2008-2021

İŞ GÜCÜ DURUMU

Afyon ilimizin çalışan profili incelendiğinde en yüksek oranın %28 ile niteliği gerektirmeyen çalışanlar oluşturmaktadır. Bu durum milli eğitim verilerindeki orta ve lise eğitim grupları dikkate alındığında yönetilmesi gereken en önemli sonuçlardan birisidir. Çünkü öğrencilerin orta ve lise eğitimleri sırasında mesleki bilinçlenmelerinin sağlanması ilin çalışan profili üzerine doğrudan etki edecektir. İl merkezinde diğer ön plana çıkan oran %20.24 ile hizmet ve satış elemanlarıdır. İl geneli planlamalarda ilçe verileri de dikkate alınmalıdır.

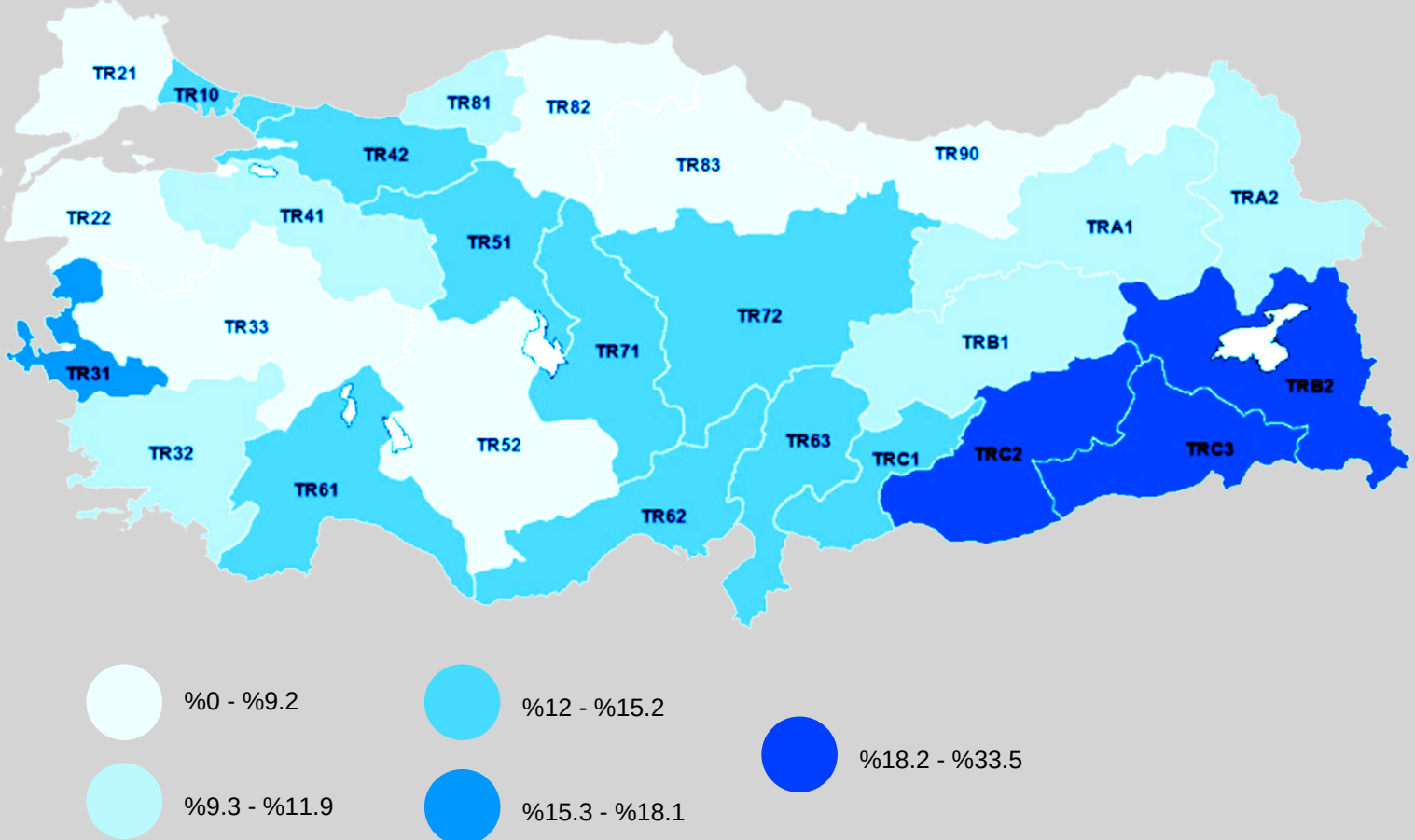
İŞ GÜCÜ DURUMU

Aşağıdaki mesleki dağılım göstergelerine bakıldığında ilin nitelikli çalışanlara göre dağılımı görülebilecektir. Aslında orta öğretimden itibaren öğrencilerin mesleki eğilimlerinin belirlenmesi bu dağılım özerinde de doğrudan etki edecektir. Çünkü mesleki dağılımın eğitim odaklı planlaması 10 - 15 yıllık bir planlanmayı gerektirir. Dolayısı ile başlama noktası büyük önem arz eder. Bu verilerde en dikkat çeken noktalardan birisini "Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar" oluşturmaktadır. Bu veri tablodaki en yüksek yüzdeyi hem merkezde hem de ilçelerde almıştır. Bu orandaki azalış eğitim planlanmasının doğru yapıldığını gösterecektir. Artış ise toplamsal ihtiyaçların çok fazla dikkate alınmadan mesleki planlamanın oluşturulduğunu yansıtacaktır. Dolayısı ile bu verilerin yıllık, orta ve uzun vadeli planlaması şehrin ve ilçelerinin en öncelikli noktalarından birisidir. **2020 itibari ile Afyonkarahisar ili Türkiye işsizlik ortalamasının altındadır (Türkiye Ort. %13.2 ve Afyonkarahisar %8.3). Türkiye geneli 2020 yılı istihdam dağılımı %17,6 Tarım, %20.5 Sanayi, %56.2 Hizmetler ve %5.7 İnşaat sektörü odaklıdır. TR33 bölgesinde ise 2020 istihdam dağılımı %30.3 Tarım, %29.4 Sanayi ve %40.3 Hizmet odaklıdır.**

ÇALIŞAN TÜRÜ	MERKEZ	BOLVADİN	ÇAY	DINAR	EMİRDAĞ	SANDIKLI
Yöneticiler	%1.88	%0.84	%1.25	%1.88	%1.61	%1.85
Profesyonel Meslek Mensupları	%7.86	%5.06	%5.82	%8.03	%5.69	7,66%
Teknik Personel Ve Yardımcıları	%7.24	%12.92	%5.65	%6.48	%9.9	%5.72
Biro Hizmeti Çalışanları	%7.52	%3.09	%3.11	%4.72	%3.36	%5.15
Hizmet Ve Satış Elemanları	%20.24	%15.17	%20.66	%22.27	%16.93	%20.63
Tarım, Orman ve Su Ürünleri Çalışanları	%1.39	%1.59	%1.6	%0.79	%2.97	%12.03
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	%15.14	%11.95	%8.58	%11.99	%14.25	%14.34
Tesis, Makine Operatörleri Ve Montajcılar	%10.99	%13.98	%24.55	%19.07	%21.66	%10.24
Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	%27.74	%35.4	%29.08	%24.77	%23.64	%22.38

İŞSİZLİK DURUMU

Türkiye genç ve dinamik iş gücü yapısı ile farklılaşan ülkelerden birisidir. Afyonkarahisar'ın içinde bulunduğu TR33 Bölgesi %10'un altındaki işsizlik oranı ile Türkiye'nin en düşük işsizlik oranına sahip bölgelerinden birisidir. Bu konuda en düşük orana sahip bölge %6.6 ile TR82 (Kastamonu, Çankırı ve Sinop) bölgesidir. En yüksek orana sahip bölge ise %33.5 ile TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt) bölgeleridir. **Afyonkarahisar ili özelinde istihdam dağılımına bakıldığında; 2000'li yıllarda tarım sektörü istihdamın %47.7'sini sanayi %11.7'sini ve hizmetler %4.6'sını almaktaydı. Bu gün içinse tarım sektörünün payı azalırken sanayi sektörünün payı artmakta ve hizmet sektörü de genişlemektedir.** Özellikle hizmet sektörü Afyonkarahisar ilinin öncelikli alanlarının başında gelmektedir. 2020 yılı itibari ile Türkiye işsizlik oranı %13.2 olup Afyonkarahisar ilinin %8.3'tür. Kasım 22 tarihi le işsizlik başvurusu sayısı 1.065 ile Afyonkarahisar 3. sıradadır. İlk sırayı 2.022 Manisa ve son sırayı 805 ile Kütahya almaktadır.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ

Afyonkarahisar ilinde toplam 8 OSB bulunmaktadır. Bunlar içerisinde Afyon ve Emirdağ OSB bölgeleri en aktif olanlarıdır. Özellikle Afyonkarahisar OSB 781 (ha) alanı ile %100 doluluk oranına sahiptir. Merkeze yakın İscehisar OSB 405 (ha) alanı ile önemli bir doluluk oranına sahiptir. İlave olarak Sinanpaşa bölgesinde 2. OSB çalışmaları hızla devam etmektedir. Dazkırı ve İscehisar OSB'leri sektörel bazlı olup diğer OSB'nin alt yapı çalışmaları devam etmektedir. Bölgede Bolvadin OSB en düşük orana sahiptir. Ancak yatırımlar konusunda hızla çalışmalar devam etmektedir. İlerleyen süreçlerde ilin dışardan yatırımcı çekme konusunda potansiyelinin olduğu dikkate alındığında, bölgenin önceliklerini taşıyan sektörel bazda çalışmalara öncelik verilmelidir.

OSB Adı	İmar Planı (Ha)	Parsel Sayısı (İmar)	Üretimdeki Parsel Sayısı	İnşaat Aşaması Parsel Sayısı	Proje Aşaması Parsel Sayısı	Boş Parsel Sayısı	Firma Sayısı	İstihdam Sayısı	Doluluk Oranı*
Afyonkarahisar OSB	781	322	311	3	8	0	311	8.200	97,52%
Bolvadin OSB	125	65	1	1	33	30	1	10	3,08%
Dazkırı Dokuma Konfeksiy. İhtisas OSB ⁴	138	46	0	0	0	46	0	0	0,00%
Dinar OSB ⁵	375	81	5	4	7	65	5	75	11,11%
Emirdağ OSB ⁶	105	28	14	10	3	1	14	950	85,71%
İscehisar Mermer İhtisas OSB ⁷	405	129	42	16	19	52	42	1500	44,96%
Sandıklı OSB	300	37	15	6	14	2	15	230	56,76%
Şuhut OSB ⁸	180	140	15	22	19	84	15	245	26,43%
İl Geneli Toplamı	2.409	848	403	62	103	280	403	11.210	60,48%

DİŞ TİCARET VERİLERİ

Afyonkarahisar ili ihracat değeri, TR33 bölgesinin 3. sırasındadır. İthalatı ise TR33 bölgesinin en düşük değeridir. 2013'den 2022'ye kıyaslama yapıldığında madencilik sektörü 1. sıradaki konumunu korumaktadır. 2022 yılı itibari ile ihracatta madencilik sektörünü sırasıyla hububat, bakliyat ve mamulleri ile kimyevi maddeler ve mamulleri ve de su ürünleri ve hayvansal mamuller takip etmektedir. ***İhracat içerisindeki payı çok yüksek olmasa da otomotiv ve iklimlendirme sanayi sektörleri 2013'den bu güne en yüksek artış gösteren sektörler olmuştur. 2013 - 2022 arasında en çarpıcı düşüş su ürünleri ve hayvansal ürünler sektöründe olmuştur. 2021 yılına göre ise en çarpıcı değişim hububat ve bakliyat sektöründe yaşanmış %137'lik bir artış görülmüştür.*** Diğer önemli bir artış mobilya ve kağıt ürünleri sektöründe ve çelik sektöründedir. Sonuç olarak Afyonkarahisar esnaf odaklı ve sanayisi en dinamik illerin başında gelmektedir. İhracat sektörünün üretim odaklı nihai ürünler açısından zenginleştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, ilin gelecek rekabet pozisyonu açısından önem taşımaktadır.

Sektörler	2013	2022	Değişim %	2013 %	2022 %
Madencilik Ürünleri	180.484,00	234.733,72	%30	0,50	0,59
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	110.236,00	22.241,01	- %80	0,30	0,05
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	2.960,00	18.106,78	%511,7	0,01	0,04
Demir ve Demir Dışı Metaller	13.936,00	16.194,62	%16,2	0,04	0,04
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	8.371,00	23.573,81	%181,6	0,02	0,06
Hububat, Bak., Yağlı Tohum.ve Mamulleri	31.129,00	27.536,57	- %12	0,09	0,07
Makine ve Aksamları	3.041,00	14.186,54	%367	0,01	0,035
Meyve Sebze Mamulleri	6.543,76	9.514,65	%45	0,02	0,02
İklimlendirme Sanayii	92,00	5.846,08	%6254	0,00	0,04
Otomotiv Endüstrisi	113,00	7.492,79	%6530	0,00	0,018
Yaş Meyve ve Sebze	4.665,00	5.778,56	%24	0,01	0,014
Toplam	364.428,00	400.411,59	%10	1,00	1,00

2013% ve 2022% sektörlerin ilgili yıl içerisindeki paylarını göstermektedir.

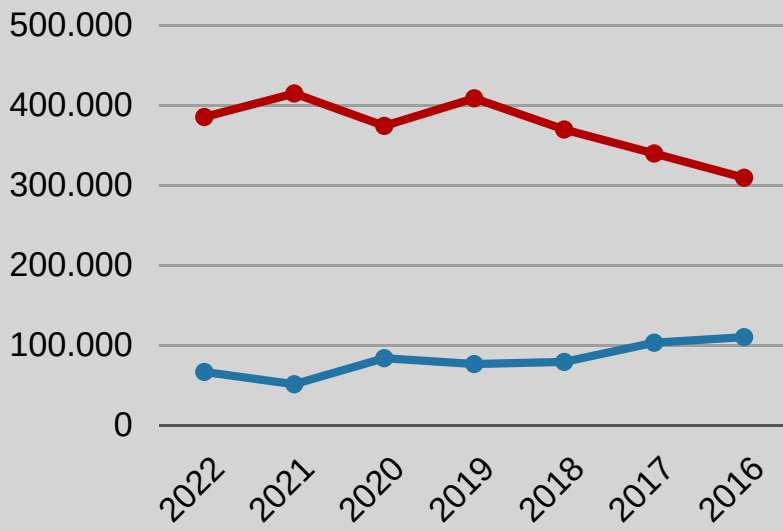
DIŞ TİCARET VERİLERİ

Afyonkarahisar ili dış ticaret göstergeleri açısından TR33 bölgesinin en az oynaklık gösteren değerleridir.

İHRACAT-İTHALAT, MİLYON DOLAR, YILLIK, 2013-2022

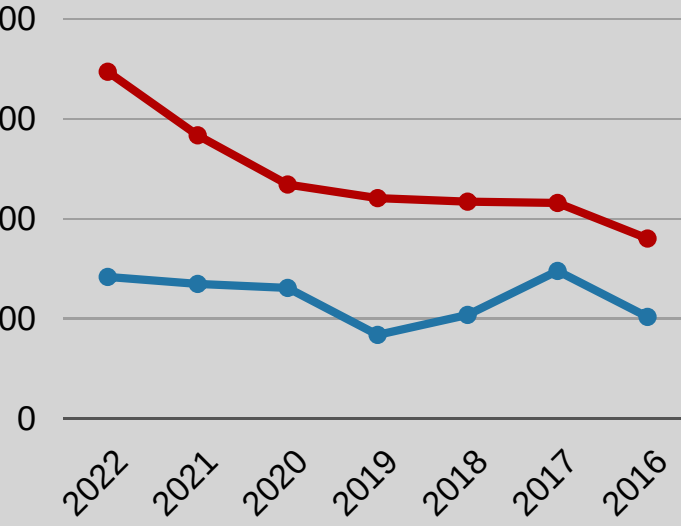
AFYON

■ İHRACAT ■ İTHALAT

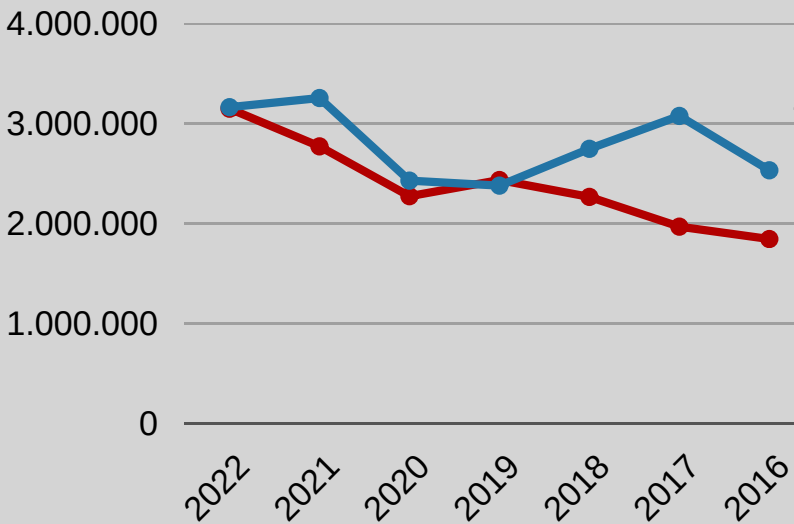
KÜTAHYA

■ İHRACAT ■ İTHALAT

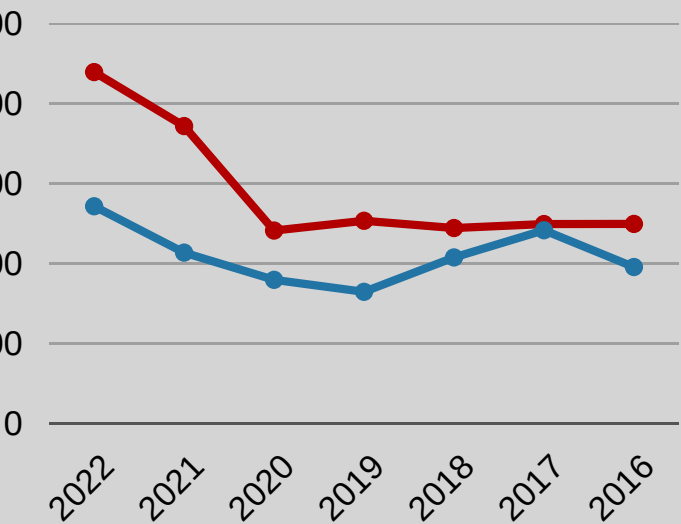
MANİSA

■ İHRACAT ■ İTHALAT

UŞAK

■ İHRACAT ■ İTHALAT

DIŞ TİCARET VERİLERİ

Afyonkarahisar ilinin TR33 bölgeleri ile 2004-2012 ve 2022 karşılaştırmalı dış ticaret göstergeleri incelendiğinde çok çarpıcı sonuçlar izlenmektedir. Örneğin Afyonkarahisar ili 2004 ve 2012 yıllarında bölgenin ihracat değeri yüksek 2. ili iken; 2021 yılından itibaren son sıraya düşmüştür. TR33 bölgesi 2004 yılında Türkiye'nin %4'lük ihracatını karşılarken 2022 yılında ise azalış göstererek %2,9'nu karşılamaktadır. İllerin ihracatında ilk sırayı Afyon'da madencilik sektörü ve ürünleri; Kütahya'da çimento, cam, seramik ve toprak ürünleri; Manisa'da elektrik ve elektronik; Uşak'ta ise tekstil ve ham maddeleri almaktadır. Bunun yanında Afyon, Kütahya ve Uşak illeri ihracatının teknoloji düzeyi orta ve düşük teknoloji düzeylerinde iken Manisa ili ise yüksek teknoloji düzeyi ile ön plandadır. Bölge ithalatında teknoloji düzeylerine bakıldığında, Afyonkarahisar orta düşük teknoloji düzeyinde iken Kütahya, Manisa ve Uşak orta teknoloji düzeyindedir. Afyonkarahisar ili ithalatında ön plana çıkan ürünler ise kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı; kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı ve bitkisel ve hayvansal üretim ile ilgili hizmet ve faaliyetlerdir.

İller	2004	Bölge Payı %	2012	Bölge Payı %	2022	Bölge Payı %	2004-2022 artış %
Afyonkarahisar	92.737.585	3,6	308.648.000	6,2	400.411.590	6,2	331,8
Kütahya	71.774.225	2,8	154.048.000	3,1	460.539.070	7,1	541,6
Manisa	2.326.684.822	90,9	4.314.900.000	87	5.203.084.270	80,2	123,6
Uşak	68.456.481	2,7	181.053.000	3,7	426.156.650	6,6	522,5
Bölge	2.559.653.113	4,0	4.958.649.000	3,6	6.490.191.580	2,9	153,6
Türkiye	63.798.811.56		137.709.928.700		226.596.265.730		255,2

TARIM
VERİLERİ

Afyonkarahisar İli Arazi Kullanımı

KULLANIM ŞEKLİ	ALAN (ha)	TOPLAM ALAN	TOPLAM ALANA ORANI (%)
1-Kültüre Elverişli Arazi			
a-Sulu Tarım Arazisi	156.768	537.823	41
b-Kuru Tarım Arazisi	417.055		
2-Kültüre Elverişsiz Arazi			
a-Çayır - Mera	226.908	827.777	59
b-Orman	286.307		
c-Tarım Dışı	314.562		
	TOPLAM	1.401.600	100

Toplam Arazinin 573.823(ha) Kültüre Elverişli Arazidir. Bu Miktar Toplam Arazinin %37'sidir.

573.823(ha) Arazinin;

Toplam Arazinin 827.777(ha) Kültüre Elverişli Olmayan Arazidir. Bu Miktar Toplam Arazinin %59'dur

827.777(ha) Arazinin;

Sulu Tarım Arazisi
156.768 (ha)

Susuz Tarım Arazisi
417.055(ha)

Çayır - Mera
226.908 (ha)

Orman
286.307(ha)

Tarım Dışı
314.562(ha)

TARIM ALANI DURUMU

Afyon'da yetiştirilen ürünler şöyledir: Hububat ve bakliyat cinsleri olarak; buğday, arpa, nohut, mercimek, mısır, kuru fasulye. Çayır ve mera yem bitkileri olarak; fiğ, burçak, yonca, korunga vb.dir. Bağ-bahçe ürünleri olarak: elma, armut, vişne, kiraz, ayva, badem, ceviz, erik, kayısı ve üzümdür. Sanayi bitkileri olarak; şeker pancarı, patates, haşhaş ve ayçiçeği sayılabilir. Sebzelerin çoğunluğu ise yetiştirilir.

**4.046.008
HEKTAR**

**74.499
HEKTAR**

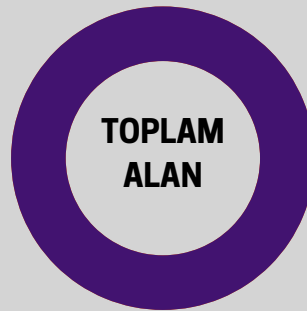
**163.027
HEKTAR**

**994.118
HEKTAR**

**460.324
HEKTAR**

**5.738.233
HEKTAR**

TARIM VERİLERİ

Afyonkarahisar ili ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Şehirler arası rekabette ilgili sektörlerde uzmanlaşma ve mevcut tarım alanlarının etkin kullanımı büyük önem arz etmektedir. Aşağıdaki tarım alanlarının il geneli dağılım tablosuna bakıldığında en büyük tarım alanı Emirdağ ilçesine ait olduğu görülmektedir. Ancak tarım alanının büyüklüğü kadar verimli kullanımında önem taşımaktadır. Örneği sulu tarım alanında Dinar, Emirdağ ve Çay ilçeleri daha ön plandadır. İl geneli özellikle hayvancılık odaklı yerlerdeki çayır ve meraların varlığı kadar kullanılabildiği de önemlidir. Bu noktada Emirdağ, Sultandağı, Merkez ve Bolvadin ilçeleri ön plana çıkmaktadır. **Afyonkarahisar ilinin alt bölgeleri itibariyle gelişiminde Bolvadin alt bölgesi Çay, Çobanlar ve Sultandağı ilçelerini de kapsamaktadır. Gerek tarım alanının etkinliği gerekse hayvancılık açısından çayır ve meraların planlanmasının sağlanması tarım ve hayvancılık açısından bu bölgenin değerini ve önemini artıracaktır.** İlave olarak organik tarım üretimi açısından da Bolvadin alt bölgesinin potansiyel oluşturduğu kalkınma ajansı raporlarında belirtilmektedir. Afyonkarahisar alt bölgesinde de Merkez, Bayat, Emirdağ ve İncehisar ilçeleri bulunmakta olup özellikle Emirdağ ilçesi tarım ve hayvancılık açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Sandıklı ve Dinar alt bölgeleri Dazkırı, Kızılören ve Basmakçı gibi ilçeleri kapsamakta olup bitkisel üretim ve hayvancılıkta uzmanlaşma ve de tarıma dayalı sanayinin gelişme potansiyeli bulunmaktadır.

İLÇELER	Toplam Tarım Alanı (da)	Toplam Tarım Alanı (da)		Çayır - Mera (da)	Tarım Dışı* (da)	Yüz Ölçümü (da)
		Sulu	Kuru			
MERKEZ	665.814	112.469	553.345	230.971	355.417	1.252.202
BAŞMAKÇI	102.241	63.703	38.538	43.471	215.288	361.000
BAYAT	118.235	36.981	81.254	26.291	266.474	411.000
BOLVADİN	230.745	40.947	189.798	197.391	515.864	944.000
ÇAY	313.970	188.304	125.666	97.549	391.481	803.000
ÇOBANLAR	133.302	46.680	86.622	31.637	11.785	176.724
DAZKIRI	134.201	50.097	84.104	68.164	204.463	406.828
DİNAR	511.070	243.738	267.332	67.435	674.285	1.252.790
EMİRDAĞ	1.059.336	188.753	870.583	579.194	464.470	2.103.000
EVCİLER	157.972	11.524	146.448	54.613	33.941	246.526
HOCALAR	103.733	8.690	95.043	17.786	364.481	486.000
İHSANİYE	342.258	19.576	322.682	102.973	382.335	827.566
İNCEHİSAR	122.956	12.599	110.357	44.282	321.762	489.000
KIZILÖREN	49.695	8.028	41.667	2.101	57.866	109.662
SANDIKLI	497.339	153.848	343.491	118.304	622.357	1.238.000
SİNANPAŞA	359.563	143.816	215.747	126.109	399.546	885.218
SULTANDAĞI	265.220	101.176	164.044	283.831	378.949	928.000
ŞUHUT	570.583	136.752	433.831	176.979	293.916	1.041.478
TOPLAM	5.738.233	1.567.681	4.170.552	2.269.081	6.008.686	14.016.000

TARIM VERİLERİ

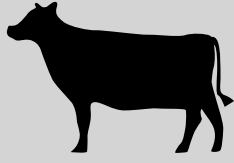
Afyonkarahisar ilinin geçmişten bugüne güçlü yanlarından birisi hayvancılık potansiyelidir. **2014-2021 yılları arasında oransal olarak en yüksek artış gösteren değerler; %159 hindi - kaz - ördek - köy tavuğu; %96 keçi; %69 koyun; %43 manda; %34 tavuk; %30 büyükbaş ve %26 arı kovanıdır. Büyükbaş hayvancılık açısından il genelinde ön plana çıkan ilçeler; Merkez, Sinanpaşa, Şuhut ve Bolvadin ve özellikle Manda üretiminde de Merkez ve Çay ilçeleridir.** Özellikle mandacılık ilin marka değerini oluşturan unsurlarından birisi olup Bolvadin ve Çay sulak alanlarının varlığı manda üretim potansiyeli açısından önemlidir. Küçük baş hayvancılıkta koyun üretiminde; Emirdağ, Bolvadin ve Merkez; Keçi üretiminde Dinar, İhsaniye, İscehisar ve Basmakçı ilçeleri ön plana çıkmaktadır. Kanatlı hayvancılık sektöründe ise; Merkez, Basmakçı, Bolvadin ve Emirdağ ilçeleri ön plandadır.

Alt bölgeler itibari ile değerlendirmeler yapıldığında özellikle Bolvadin alt bölgesi tarım ve hayvancılık açısından en uygun yerlerden birisidir. Afyonkarahisar alt bölgesi alt açısından da Emirdağ ve Şuhut ilçeleri ön plana çıkarken, Sandıklı ve Dinar alt bölgeleri de diğer uygun bölgelerdir.

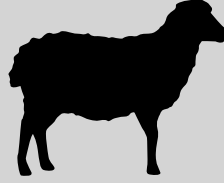
İlçeler	Büyükbaş			Küçükbaş			Kanatlı				Diğer Cins			
	Sığır İlçe	Manda	Sığır Manda Toplam	Koyun	Keçi	Koyun-Keçi Toplam	Tavuk-Hindi-Kaz-Ördek (Köy)	Tavuk Yumurtacı (Ticari)	Tavuk Broiler (Ticari)	Hindi Broiler (Ticari)	At	Katır	Eşek	Arı Kovan
Merkez	77.455	3.979	81.434	136.765	4.001	140.766	25.050	7.200.000	108.000	0	172	12	419	12.967
Başmakçı	17.678	0	17.678	44.030	13.446	57.476	3.198	3.021.450	0	8.100	23	0	107	714
Bayat	4.149	5	4.154	64.105	6.180	70.285	5.159		0	0	15	0	230	156
Bolvadin	35.436	440	35.876	165.964	5.653	171.617	16.450	2.662.018	73.000	0	105	0	142	929
Çay	34.898	2.037	36.935	67.444	1.636	69.080	16.343	0	0	0	20	0	101	2.160
Çobanlar	13.507	0	13.507	41.570	1.795	43.365	10.050	2000	30.000	0	9	0	37	0
Dazkırı	11.364	0	11.364	19.217	2.972	22.189	2760	74.900	0	0	9	0	37	265
Dinar	21.250	0	21.250	79.700	17.749	97.449	5.495	560.000	0	0	23	2	146	4625
Emirdağ	16.069	4	16.073	186.012	9.177	195.189	4.870	1.017.360	0	0	32	0	361	3.300
Evciler	13.809	0	13.809	18.546	140	18.686	9.805	0	0	0	8	0	33	37
Hocalar	9.287	0	9.287	34.256	12.189	46.445	9.520	0	0	0	22	17	786	194
İhsaniye	32.247	38	32.285	61.077	15.874	76.951	18.290	750.000	195.500	0	67	1	345	253
İscehisar	12.760	4	12.764	42.499	14.061	56.560	4.150	0	0	0	10	0	36	36
Kızılören	1.434	0	1.434	10.060	550	10.610	1200	0	0	0	9	0	29	350
Sandıklı	34.958	7	34.965	56.304	2.171	58.475	11.345	965.000	63.000	0	63	16	579	1102
Sinanpaşa	49.572	600	50.172	53.350	780	54.130	15.750	464.000	207.300	0	210	0	340	13500
Sultandağı	8.940	3	8.943	71.259	5.283	76.542	3.958	0	101.000	0	41	0	79	5.311
Şuhut	39.648	20	39.668	86.317	905	87.222	3.775	0	0	0	117	0	115	5.544
Toplam	434.461	7.137	441.598	1.238.475	114.562	1.353.037	167.168	16.716.728	777.800	8.100	955	48	3.922	51.443

CANLI HAYVAN DURUMU

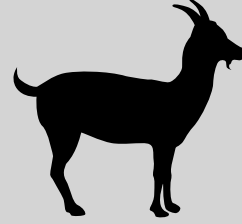
Afyonkarahisar ili güncel toplam Hayvan Varlığı Görünümü

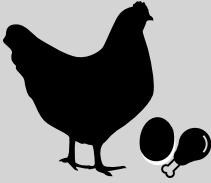
430.159 +

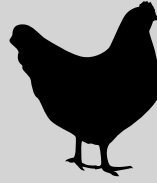
1.124.336+

110.810+

16.732.750+

132.000+

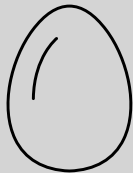

57.836+

HAYVANSAL GIDA ÜRETİMİ

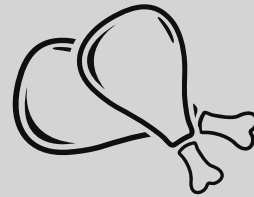
736.064.934
(LİTRE)

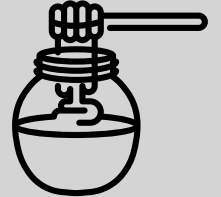
3.271.600.842
(ADET)

20.824.096
(KİLO)

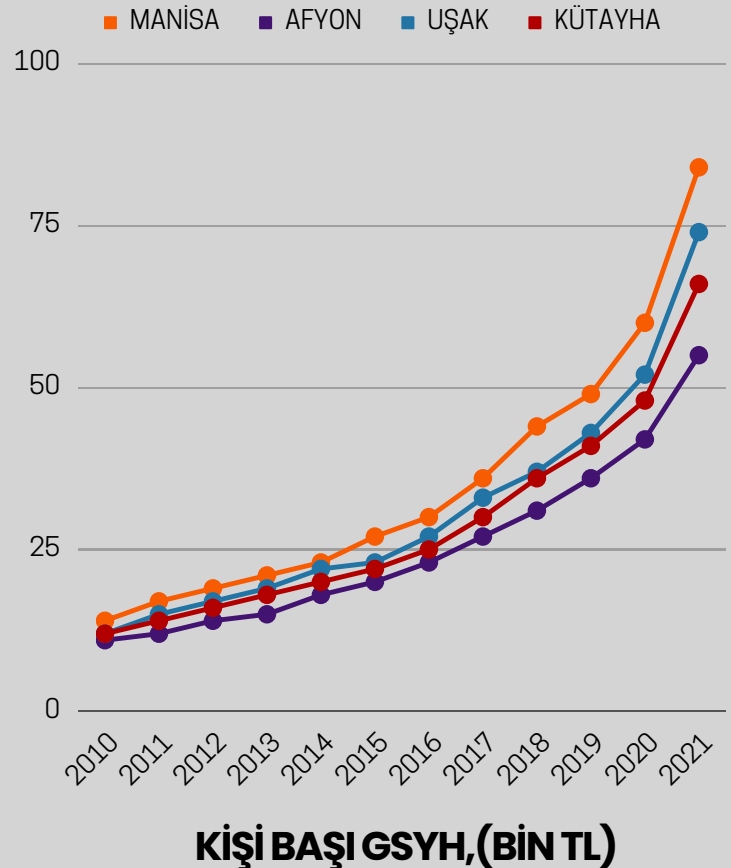
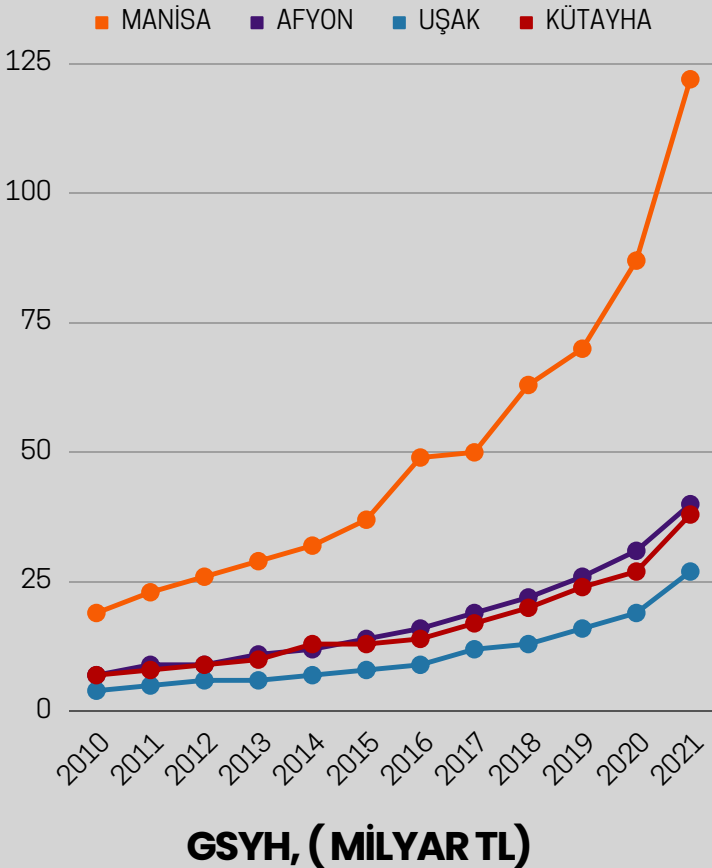
28.424.425
(KİLO)

1.030.908
(KİLO)

GSYH VERİLERİ

Afyonkarahisar TR33 bölgesi illeri içerisinde en geniş coğrafi dağılıma sahip ve taşra nüfusu merkez nüfusuna göre en yüksek olan illerden birisidir. Bu durum ilin kamu hizmetlerinin sunulmasından eğitim ve sağlık hizmetlerine kadar yayılan hizmetlerin dağılımını zorlaştırmakta ve ilin toplam ve kişi başına düşen GSMH sonuçlarına yansımaktadır. Örneğin Afyonkarahisar ili toplam GSMH açısından TR33 bölgesinin 2. sırasında iken; Kişi başına düşen milli gelir açısından son sıraya gerilemektedir. Dolayısı ile geleceğe dönük planlamalarda bu veriler dikkate alınarak stratejik bir değerlendirme yapılmalı ve kent-kırsal yaşam uyumu dikkate alınarak hizmet dağılım eşitliği sağlanmalıdır.

ALT BÖLGE TIPOLOJİLERİ

Türkiye'nin bölgesel değerlendirilmesinde en temel sınıflandırmalardan birisi kalkınma ajansları ve bu ajansların hizmet verdiği illerin alt bölgeleridir. Bu noktada Afyonkarahisar ili yeşil üretim bölgesi, teknoloji odaklı gelişme alt bölgesi ve geleneksel ekonomiye dayalı alt bölgelerden oluşmaktadır. Dolayısı ile şehir yöneticileri ve liderleri geleceğe dönük planlarını ve projelerini bu sınıflandırmayı dikkate alarak yapmaları bölgenin gelişme yapısına uygun olacaktır.

Yeşil bölge; Dinar, Evciler, Şuhut, Sandıklı, Dazkırı, Başmakçı, Sinanpaşa ve Kızılören
Geleneksel ekonomi bölgesi; Sultandağı, Bolvadin, Çay ve Çobanlar
Teknoloji Odaklı bölge; Merkez, İscehisar, Bayat, Emirdağ

**Yeşil Üretim
Alt Bölgeleri**

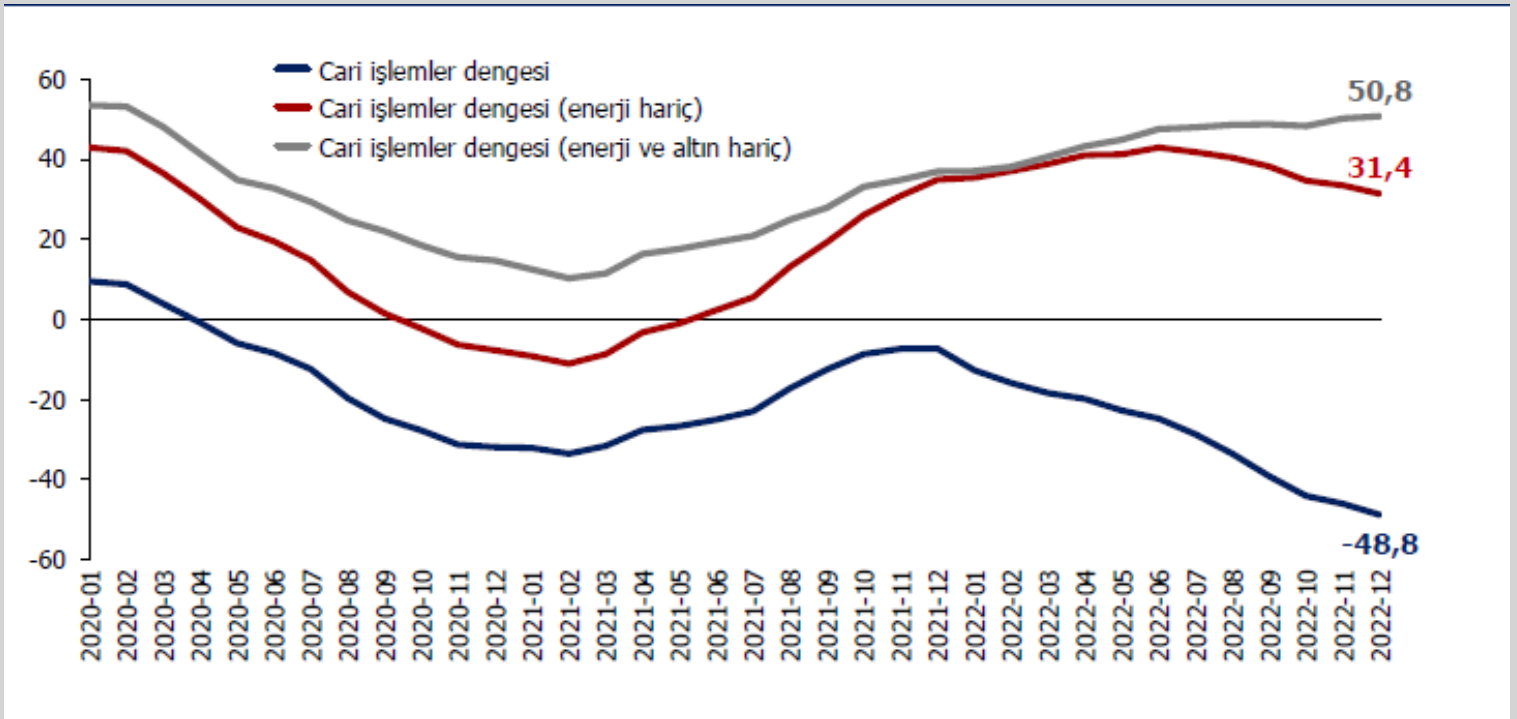
**Teknoloji Odaklı Gelişme
Alt Bölgeleri**

**Geleneksel Ekonomilere Bağımlı
Alt Bölgeler**

ENERJİ ÜRETİM VERİLERİ

Enerji, Türkiye'nin en stratejik alanlarının başında gelmektedir. Gerek ülkeler arası rekabette gerekse iller arası rekabette enerji üretimi ve kullanımı günümüz dünyası için önemlidir. Çünkü bireysel ve kurumsal enerji tüketimi teknolojinin hayatımıza girmesi ile birlikte çok yüksek düzeylere ulaşmıştır. Enerji üretiminde fosil ya da yenilenebilir enerji önemlidir. Aşağıdaki grafik incelendiğinde Türkiye'nin temel ekonomik göstergelerinden birisi olan cari açık düzeyi, enerji göstergeleri dikkate alındığında çok daha stratejik hale gelmektedir. Dolayısı ile bölgesel enerji üretim potansiyeli olan iller bu avantajlarını kullanmalıdırlar. Örneğin Afyonkarahisar ilimiz yenilenebilir enerji kaynakları bakımından en zengin illerin başında gelmektedir. Bu noktada rüzgar, güneş, termal ve biokütle enerji üretimi ilimizin belli başlı bölgelerinde daha ön plandadır. Örneğin Afyonkarahisar ve Bolvadin güneş enerjisi ve biyogaz; Dinar rüzgar enerjisi ve Afyonkarahisar ve Sandıklı termal enerjide ön plana çıkan yerlerdir. Bu raporda hem Afyonkarahisar ilinin hem de TR33 bölgesindeki diğer illerin enerji üretim noktalarını bulabilirsiniz.

JEOTERMAL ENERJİ

Jeotermal Afyonkarahisar ilinin tarihi geçmişine ışık tutan en önemli kaynaklarından birisidir. Bu noktada Merkez, Sandıklı ve Çobanlar 1. derecede önemli ve de Çay 2. derecede önemli jeotermal alanların başında gelmektedir. Merkez ve Sandıklı jeotermal alanları hem turizm hem de ısıtma amaçlı bu kaynağı kullanmaktadır. Çobanlar ve Çay alanları ise daha çok konaklama amaçlı turizm odaklı çalışmaktadır. Bu bölge haritasında gözükmemekle birlikte Bolvadin Heybeli Termal ve Çobanlar Belediyesine ait tesisler ile Merkeze bağlı İhsaniye-Gazlıgöl bölgesi dikkat çeken termal merkezlerdir. Bunlara ek olarak Sandıklı Hüdai kaplıcaları hem turizm odaklı hem de ısıtma ve seracılık alanlarında hizmet vermektedir. Merkezde ise Fetih Bey bölgesi seracılıkta ön plana çıkmaktadır.

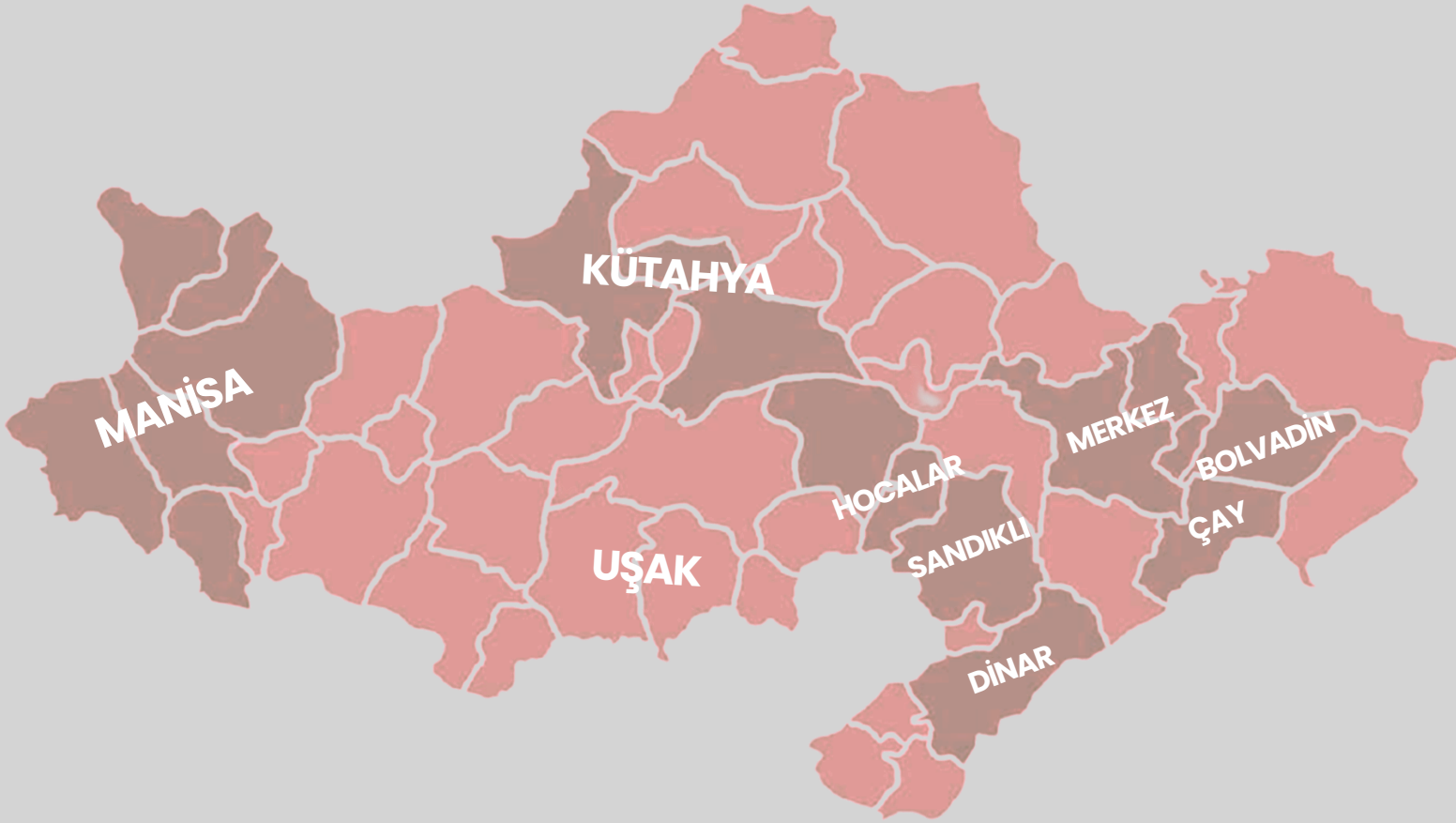
**Jeotermal Enerjide
1. Derecede Önemli İlçeler**

**Jeotermal Enerjide
2. Derecede Önemli İlçeler**

RÜZGAR ENERJİSİ

Rüzgar enerjisi ve potansiyeli Afyonkarahisar ilinin diğer yenilenebilir enerji kaynağıdır. Potansiyel olarak Afyonkarahisar ili sınırları içerisinde öne çıkan yerleşim yerleri; Dinar, Sandıklı, Bolvadin, Çay, Çobanlar ve İscehisar'dır. Buna karşın Dinar ve Sandıklı bölgelerinde bir çok enerji santrali bölgeleri kurulmuş olup hizmete devam etmektedir.

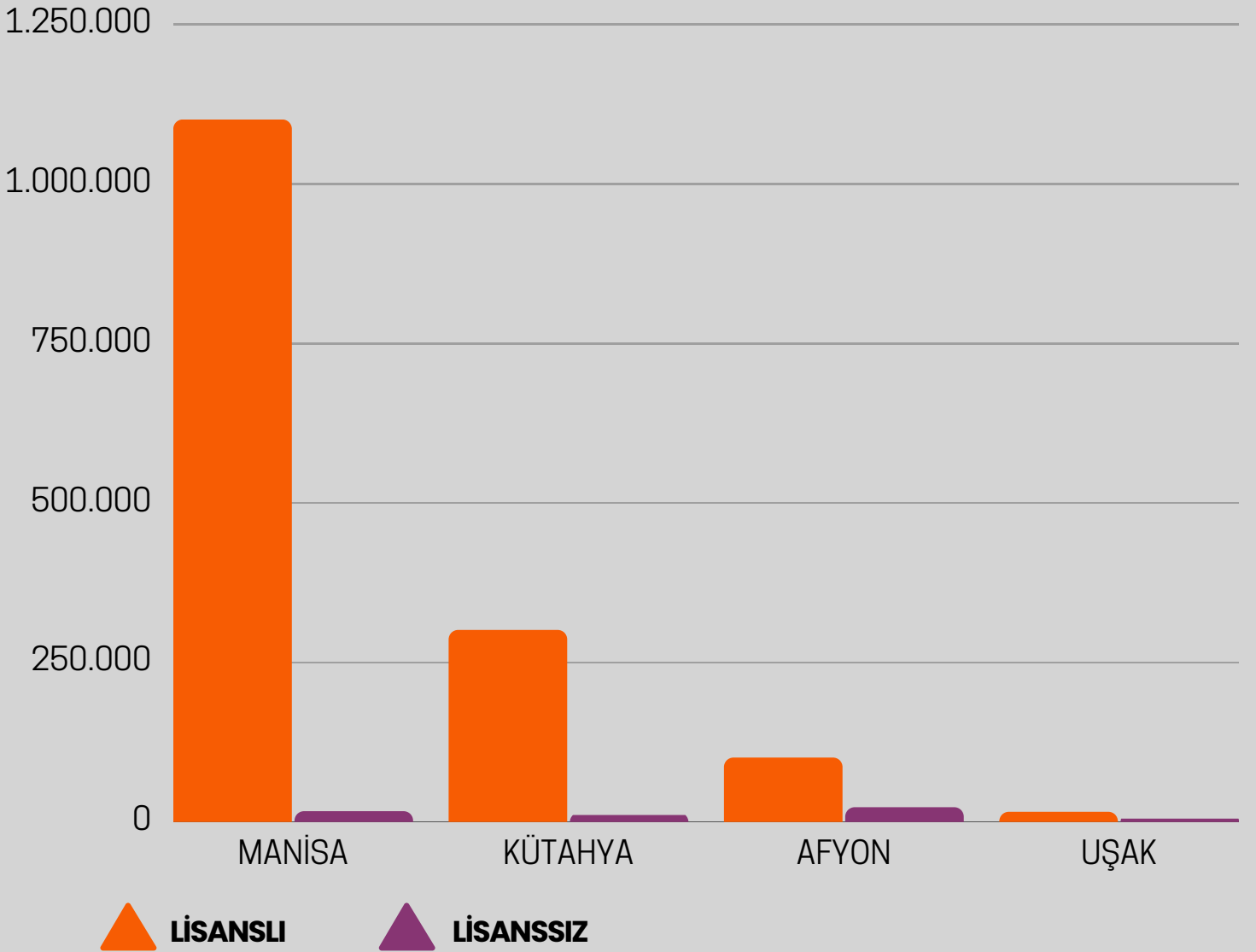
Rüzgar enerjisinde;Dinar, Sandıklı, Bolvadin, Çay, Merkez, Çobanlar ve İscehisar Bölgeleri ön plana çıkmaktadır ...

**Rüzgar Enerjisi Potansiyeli
Bulunan İlçeler**

ELEKTİRİK ÜRETİM VERİLERİ

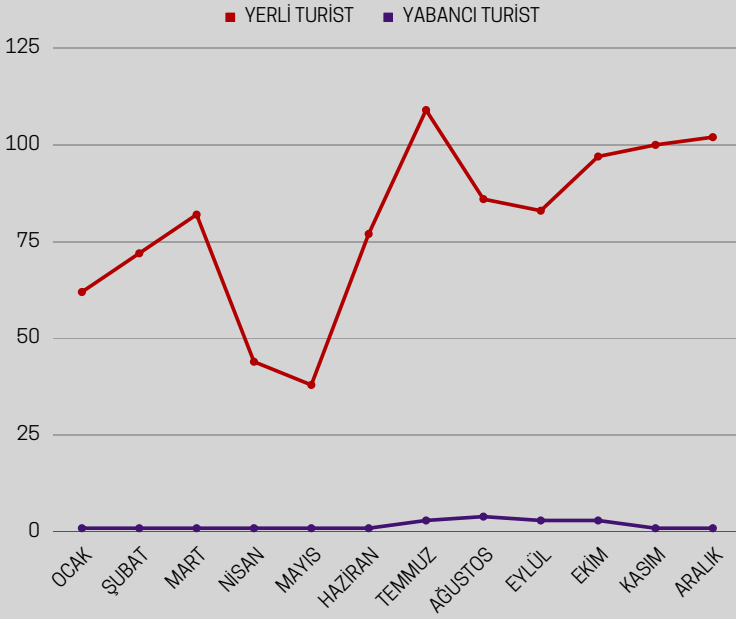
Lisanslı Elektrik üretiminde Çanakkale 2.587.076,37 MWh ile % 9,65 en yüksek orana sahiptir. TR 33 bölgesinde Afyonkarahisar % 0,41; Manisa % 4,22; Kütahya % 1,13 ve Uşak % 0,05 ülke elektrik üretim oranlarına sahiptir.

Lisanssız Elektrik üretiminde Konya 47.589,29 MWh ile % 8,65 en yüksek orana sahiptir. TR 33 bölgesinde Afyonkarahisar % 4; Manisa % 2,93; Kütahya % 1,91 ve Uşak % 1,38 ülke elektrik üretim oranlarına sahiptir.

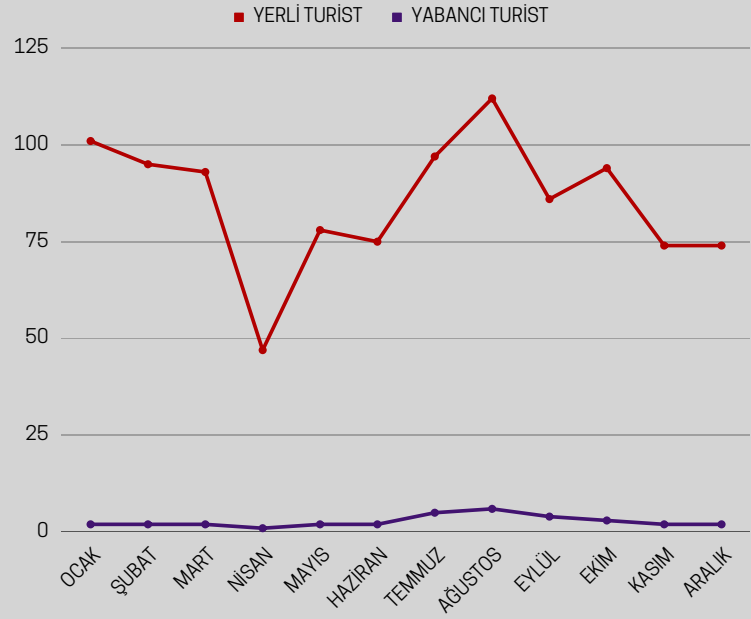
TURİZM BİLGİLERİ

YERLİ VE YABANCI TURİST SAYILARI 2021 (BİN)

TOPLAM: 1.017.155

YERLİ VE YABANCI TURİST SAYILARI 2022 (BİN)

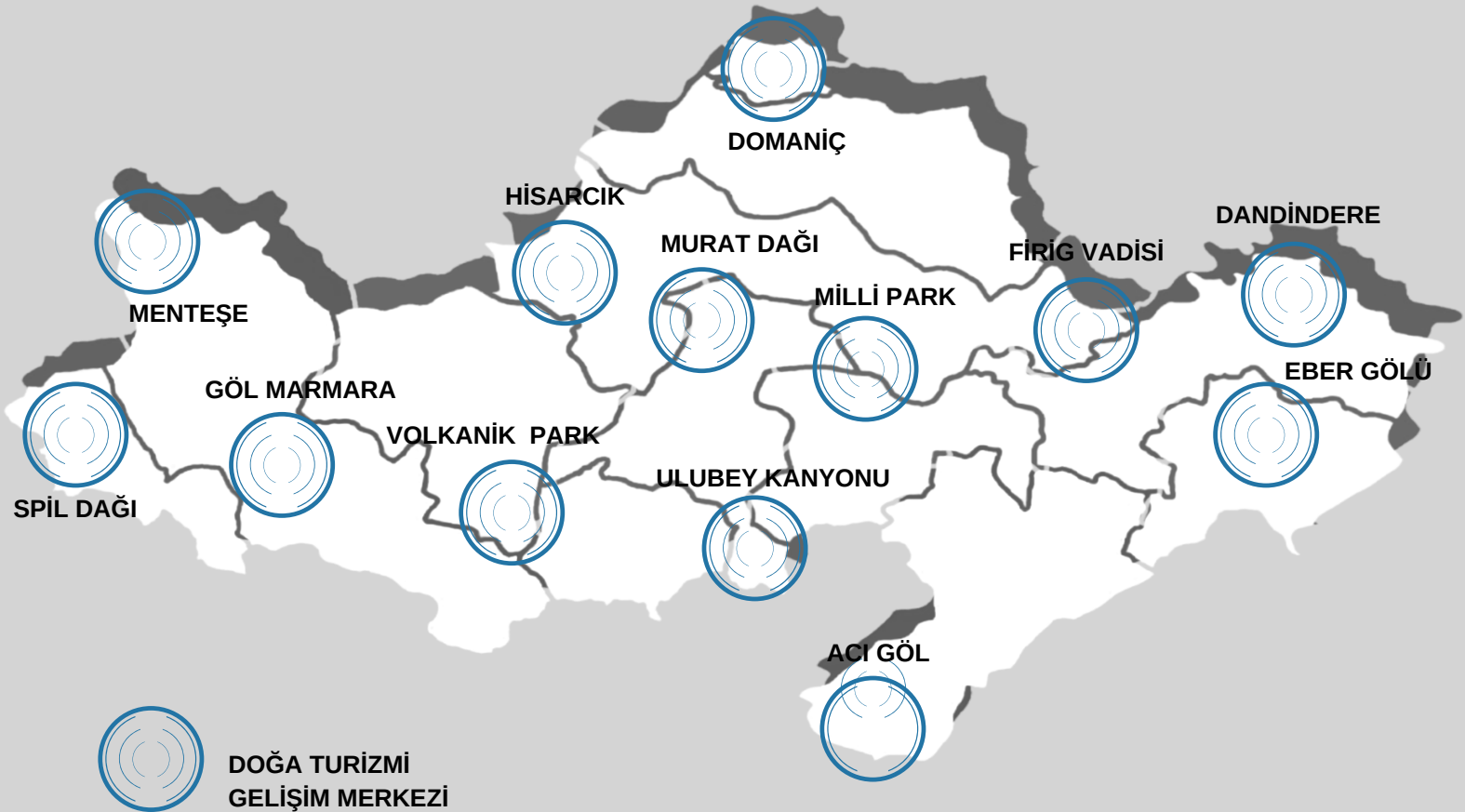
TOPLAM: 1.068.058

5%

Afyonkarahisar ili 2021 yılı itibari ile 1 Milyon turist sayısını geçmiş olup, 2022 yılında da %5 artış ile yılı kapatmıştır. İlin yerli ve yabancı turist sayısında ağırlıklı olarak yerli turist bulunmakta olup yılın belirli aylarında yoğunluk artmaktadır. 2022 yılında yabancı turist sayısı %63 artış ile 38.159 olarak gerçekleşmiştir. Ulaşım ve reklam gibi unsurlar ile bu potansiyelin daha da artması beklenmektedir.

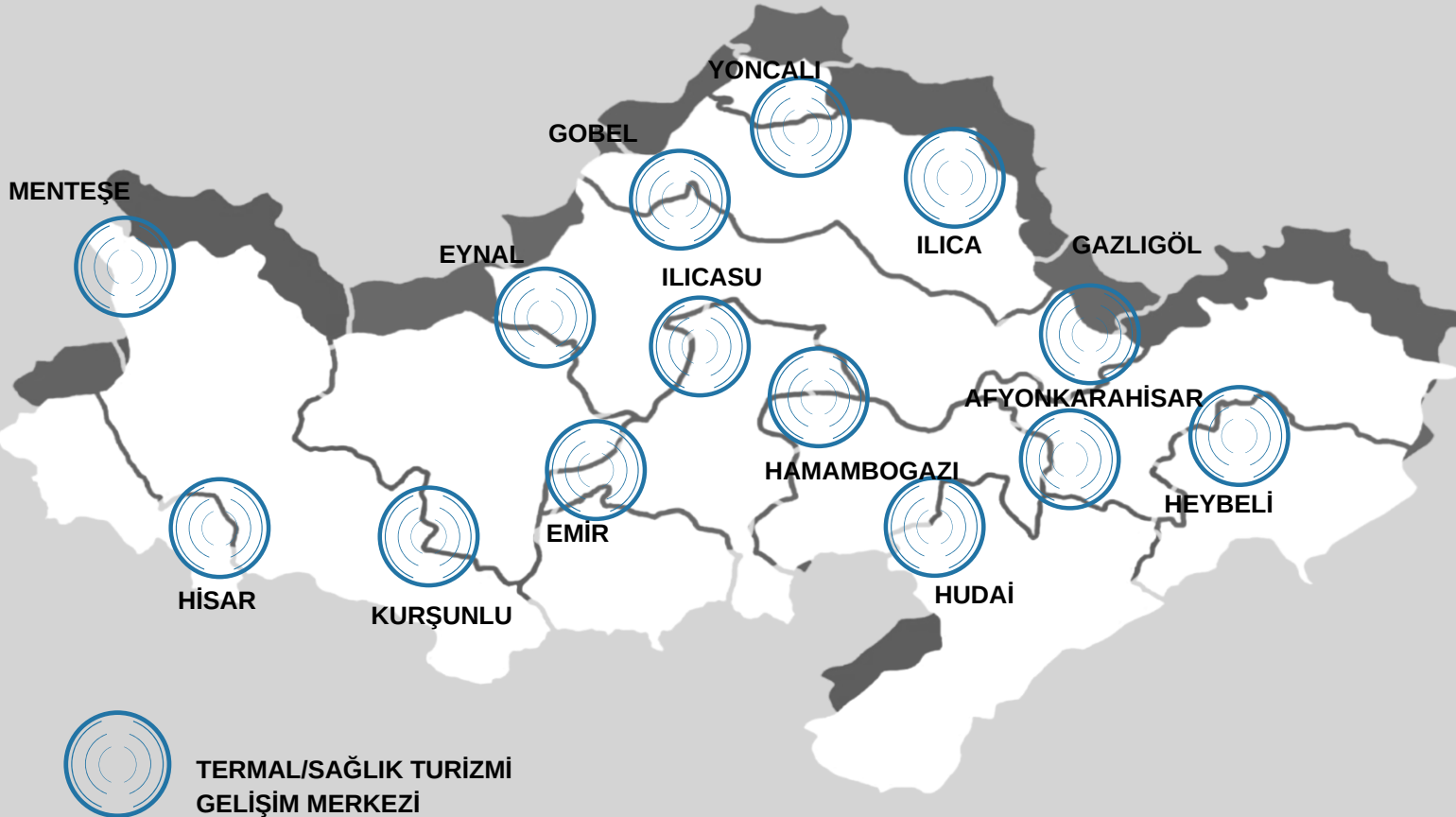
DOĞA TURİZMİ

Afyonkarahisar ili turizm potansiyeli çeşitlerinden biriside doğa turizmidir. Bu noktada ön plana çıkan yerler; İhsaniye Frig Vadisi, Emirdağ Dandindere, Bolvadin-Çay Eber Gölü, Çay Karamık Gölü, Dazkırı Acıgöl ve Sandıklı Akdağdır. Bunun yanında Çay ve Sultandağ, Emirdağ Pınarbaşı ve Bolvadin Özbek Kasabası gibi yerler ilimizin diğer doğa turizmi merkezleridir. Afyonkarahisar ili ve çevresi dağcılık, kamp, gözlem, doğa inceleme, tırmanma ve yürüyüş gibi alanlar için bir çok alanı bünyesinde barındırmaktadır.

SAĞLIK TURİZMİ

Afyonkarahisar ili termal tesisleri hem turizm amaçlı hem de sağlık amaçlı kullanılabilmektedir. Bu alan hala dünya turizm destinasyonu için ön planda olup Afyonkarahisar ili ve TR33 bölgesi termal sağlık turizminin en zengin olduğu bölgelerden birisidir. Bu noktada ön plana çıkan merkezler; Afyonkarahisar merkez ve Ömer Gecek Termal Tesisleri, İhsaniye Gazlıgöl Termal Tesisleri, Sandıklı Hüdaî Termal Tesisleri ve Bolvadin Heybeli Tesisleridir. Ömer Gecek Termal alanında 229 konaklama tesisi vardır. Bu tesisin 37'si turizm işletme belgeli 97'si basit konaklama belgeli 95'i devre mülk şeklinde hizmet vermekte olup bölgenin toplam yatak kapasitesi 25.496'dır. Bunun yanında bir çok otelde sağlık amaçlı hizmet verilmekte olup, inşaatı devam eden tesislerde bulunmaktadır. Bölge 4 farklı noktada termal kaynağa sahip olup her bir noktanın su kaynağı farklı kimyasal özellikler göstermektedir. Bu durum dağlık turizmi açısından bölgenin değerini artırmaktadır. Örneğin Sandıklı kaplıcaları insanların psikolojik dinginliğine; Merkez ve Bolvadin termal suları romatizmal hastalıklara tedavi imkanı verirken özellikle Pandemi gibi bir çok insanın etkilendiği durumlar için bölgenin termal suları önemli bir şifa kaynağıdır.

AFYONKARAHİSAR İLİ STRATEJİK DEĞERLENDİRME

Afyonkarahisar ili mermerin, zaferin, termalin ve lezzetin başkentidir. Bu slogan Afyonkarahisar ilinin zenginliğine ve marka değerine büyük katkı sağlamıştır.

İlimiz geniş bir coğrafi dağılım göstermekte ve bölgeler arası ürün ve değer farklılıkları görülmektedir. Örneğin Çay ve Sultandağı meyveleri ve yeşiliyle; Bolvadin ve Emirdağ esnaf odaklı yapıları ve tarım-hayvancılık odaklarıyla; Sandıklı ve Dinar turizm ve enerji çeşitlilik değerleriyle; İncehisar bölgesi mermeriyle; İhsaniye bölgesi tarihi değeriyle ve de merkez termal turizm potansiyeli ve şehir değerleriyle farklılaşmaktadır.

Nüfus yapısı bakımından merkez nüfusu 2022 yılı için 324.996 olup, taşra nüfusu yaklaşık % 60'a yakın bir nüfus potansiyeli taşır. Bu durum eğitimden sağlığa toplumsal hizmetlerin dağılımını zorlaştırdığı gibi şehrin diğer illerle rekabeti üzerinde olumsuz etkiler gösterebilmektedir. Dolayısıyla nüfus yapısı dikkate alınarak doğru ve stratejik bir planlama yapılmalı ve sürdürülebilir kılınmalıdır.

İlk ve ortaöğretimde eğitim kampüslerine ihtiyaç artmaktadır. Öğrenci sayılarıyla okullaşma sayıları merkez açısından tezatlık oluşturmaktadır. Orta öğretimde okulların fiziki alanları, öğrenci sayısına göre sınırlı bir yapı göstermektedir. Bu durum belli okullarda öğrenci yoğunluğunun fazlalığına işaret ederken, aşırı yoğunluk eğitim kalitesini düşürebilmektedir.

Öğrenci tabanlı müfredat ve eğitim uygulamalarında ciddi eksiklikler bulunmaktadır. Öğrenci istek ve profilleri net belirlenemediğinden, okul içi öğrenci hizmetlerin istek – ihtiyaç dengesi sağlanamamaktadır. Düzenli aralıklarla öğrenci ve öğretmen anketleri analiz odaklı yapılmalı, beklentilere uygun fiziki ve nitelik iyileştirmeleri planlanmalıdır. Okuma yazma bilmeyen ya da desteklenmesi gereken vatandaşlar için halk eğitim merkezleri harekete geçirilmeli, mesleki eğitim faaliyetleri de desteklenmelidir. Orta öğretimden itibaren öğrencilerin mesleki bilinçlenme çalışmalarına hız verilmeli, lise eğitimi daha planlı bir biçimde istihdam yapısına dönüştürülmelidir. Çalışan meslek mensupları içerisinde nitelik gerektirmeyen işlerde çalışan biçiminde gözüken oranda yıllık iyileşmeler sağlanmalı ve düzenli takip yapılmalıdır.

Üniversite öğrencileri toplam il geneli nüfusun yaklaşık %6'sını oluşturmaktadır. Buna karşın öğrenci ihtiyaçlarına cevap verebilecek mekânsal eksiklikler dikkat çekmektedir. Öğrencilerin faydalanabileceği ve kendilerini de geliştirebileceği sosyal imkanların çeşitlendirilmesine odaklanılmalıdır.

TR 33 bölgesinde müze ziyaret değerleri en düşük Afyonkarahisar'dadır. Arkeoloji müzesi, müzik müzesi, Mevlevihane, gastronomi müzesi, lokum müzesi, mermer müzesi, kent müzesi ve daha birçok tematik alanı kapsayabilecek müzecilik kültürünün oluşumu bir an önce sağlanmalıdır. Özellikle Afyonkarahisar ve bölgesi için önem taşıyan "Tanrıça Hekata ve bölgenin tarihi madeni paraları" özel sergilenmelidir. Müze içerisinde bu ürünlerin imitasyonlarının alınabileceği satış yerleri oluşturulmalıdır. Kadın Kooperatiflerinin faaliyetleri takip edilmeli, bölgenin dinamik ve tarihi yapısına uygun üretim faaliyetleri sağlanmalıdır.

AFYONKARAHİSAR İLİ STRATEJİK DEĞERLENDİRME

Afyonkarahisar merkezindeki tarihi çarşı, Avrupa şehirlerinden “old town” algısı dikkate alınarak revize edilmelidir. Afyon kalesi giriş-çıkış alanları küçük esnaf odaklı bir çeşitliliğe dönüştürülmelidir. Kale çıkışlarında tarihi geçmişe uygun mescit ve dinlenme alanları oluşturulmalı, insanların fiziksel ihtiyaçlarını giderecek alanlar tarihi dokuya zarar vermeyecek biçimde oluşturulmalıdır. Üniversite – şehir bütünlüğüne uygun bölümler üzerine çalışmalar yürütülmelidir. Örneğin arkeoloji bölümü bir an önce açılmalı ve İhsaniye - Frigya, Şuhut Senir köyü – Bininler Kaya Yerleşim yerleri, Bolvadin Dura Yeri, Emirdağ – Amorium ve Dinar - Apameia kazı çalışmaları ve turizm dönüşümü gerçekleştirilmelidir.

Üniversiteler şehrin tematik yapısına uygun bölümsel dönüşümleri sağlamalı, sadece eğitim odaklı olmayıp araştırma odaklı da hizmet sunumları sağlanmalıdır. Konu ile ilgili Gastronomi, Gıda, Madencilik, Termal Turizm, Hayvancılık, Bitkisel Çeşitlilik, Fizik Tedavi ve Tarihi çalışmalara daha fazla ağırlık verilmelidir. Frigya bölgesi, kitap fuarları, gastronomi festivali, Motofest ve Zafer haftalarında üniversitelerin somut katkılar sunabileceği işbirlikleri sağlanmalıdır. Üniversiteler, her yıl düzenli olarak yapılabilecek ulusal ve uluslararası kongre programlarına katkı vermeli ve sürekliliğini sağlamalıdır. Lisans üstü öğrencilerin, şehre katkıları sağlayabilecek bir alt yapı çalışması yapılmalı ve hem istihdam açısından hem de araştırma konuları açısından iletişim ve etkileşim sağlanmalıdır. Üniversite-sanayi işbirliğinin sağlanması üzerine somut çalışmalar planlanmalıdır. Teknoparklar üzerinden proje bazlı akademik-sanayi işbirliği hızlandırılmalıdır.

Merkez organize sanayi bölgesi bölgesinin % 100 doluluğa sahip olması nedeniyle Sinanpaşa Yeşil OSB çalışmalarına hız verilmeli, Sağlık bölgesi bir an önce tamamlanmalıdır. Mevcut OSB'lerle iletişim sürekli olmalı, firma, istihdam sayıları, sektörel bilgiler sürekli raporlanabilir bir formata dönüştürülmelidir. Teknopark ile işbirliği bu faaliyetleri destekleyebilecektir.

2021 yılından itibaren TR33 bölgesi ihracatında son sıraya gerileyen ilimizin, tekrar rekabet gücünü artıracak, endüstriyel ve katma değeri yüksek ürünler odaklı ihracat potansiyeli oluşturulmalı ve desteklenmelidir. Gerekirse ilin ihracatına katkı sağlayabilecek uluslararası kuruluşlarla işbirlikleri sağlanmalı ve ortak girişimler oluşturulmalıdır.

Tarım arazilerinin etkin planlaması il genelinde yapılmalıdır. İhsaniye ve Şuhut bölgelerinin tarımsal etkinlikleri artırılmalıdır. Organize hayvancılık odakları ilçe ve merkez bazlı oluşturulabilecek bölgeler seçilmeli ve planlı bir biçimde üretim potansiyelleri harekete geçirilmelidir. Gerekirse konu ile ilgili kooperatifleşmenin önü açılmalı ya da mevcut kooperatiflerle işbirliği harekete geçirilmelidir. Merkez açısından Yaylabağ, Çayırbağ, Fethi bey, Şuhut ve Çobanlar bölgeleri hareketlendirilmeli; Bolvadin ve Emirdağ bölgelerinde organize hayvancılık üretim çiftlikleri oluşturulmalıdır. Sandıklı bölgesi seracılık alanları daha planlı kullanılabilir. Endüstriyel bitkisel üretim çeşitlikleri il geneli için yeniden belirlenmeli ve üretim alanları oluşturulmalıdır. Konu ile ilgili Dinar ve Sandıklı bölgeleri odak bölgeler olarak dikkate alınmalıdır.

AFYONKARAHİSAR İLİ STRATEJİK DEĞERLENDİRME

Sandıklı ve Merkez jeotermal alanları genişletilmekten daha çok etkinleştirilmelidir. Bolvadin – Sandıklı - Çobanlar - Çay ve İhsaniye bölgelerinde seracılık termal enerji bütünlüğünün sağlanmasına hız verilmelidir.

Yenilenebilir enerji alanlarında alt yapısı uygun yeni bölgeler açılmalıdır. Özellikle güneş enerjisi ve rüzgar enerjisi alanları genişletilmelidir.

Doğal ve kültür turizmi odakları alt yapı çalışmaları tamamlanmalıdır. Örneğin merkezde kütüphanecilik anlayışı şehir kütüphanesi, gastronomi kütüphanesi, zafer kütüphanesi, aile kütüphanesi gibi çeşitlendirilmelidir. El yazması ve tarihi-kültürel değerleri olan binalar daha etkin kullanılmalıdır. Ayazini, Eber gölü, Acıgöl, Karamık gölü ve Frigya bölgelerinde trekking, doğa sporları ve yaşam zenginliklerinin artırılmasına odaklanılmalıdır.

Afyonkarahisar merkezinde toplumsal ihtiyaçlar odaklı şehir parkı oluşturulmalıdır. Bu park alanının merkezde olmasına, ulaşılabilir konumda ve yürüyüş mesafesinde planlanmasına dikkat edilmeli ve büyüklüğü en az 50.000 m² ile 100.000 m²'lik bir alanı kapsamalıdır.

Şehir merkezinde iç ulaşım daha profesyonel planlanmalı, çalışma saatleri ile ulaşım alanları çeşitlendirilmeli ve kör noktalar bırakılmamalıdır. Ulaşım zamanlaması ve haritasını gösteren akıllı uygulamalar geliştirilmeli ve insanların online ulaşım veri takip sistemine sahip olması sağlanmalıdır.

Lojistik merkez olabilecek potansiyel üzerine hazırlıklar yapılmalı, lojistik köy alt yapısı sağlanmalıdır.

Afyonkarahisar ilinin coğrafi işaretli ürün sayısı oldukça fazladır. Özellikle gıda alanında bu önemli bir avantajdır. Örneğin Afyon Kaymaklı Ekmek Kadayıfı, Patatesli ekmeği, bükmesi, kebabı vb. Ancak hayvancılık ve kültür sanat ve el ürünlerinde bu sayı azdır ya da yoktur. Dolayısıyla ilave çalışmalarla desteklenmelidir.

BOLVADİN İLÇESİ STRATEJİK DEĞERLENDİRME

Bolvadin ilçesi zengin bir tarihi dokuya ve bölge itibari ile çok farklı kültürel değerlere sahiptir. Örneğin 2020 yılında kazı çalışmaları başlanılan, MÖ 2400' lere dayanan Tunç çağı dönemini yansıtan “Puruşhanda – Üç Höyük” kazı alanı yerel turizme kazandırılmalıdır. Bunun yanında Dura yeri kazı planlamalarına hız verilmelidir. Şehrin tarihi dönemlerini de dikkate alan Roma - Bizans ve Selçuklu dönemi isimleri “Palaobeudus - Polybotum - Poybotos ve Malifadun” ve yaşanmışlıklar üzerine tarihi çalışmalar desteklenmelidir. İlave olarak Kırık minare, yanık kışla alanlarının daha etkin kullanımı sağlanmalı ve süreklilik sağlayabilecek bir ziyaretçi ağı oluşturulmalıdır.

Lala Sinan Paşa Camii, Çarşı Camii, Alaca Camii, Şihlar Camii ve Akçeşme Camileri tarihi perspektifle yeniden değerlendirilmelidir. Rüstem Paşa hamamı müze haline getirilmelidir. Kırkgöz köprüsü mesire alanı ve Eber gölü müzesi tematik bir müze ve yaşam alanına dönüştürülmelidir. Özellikle Eber Havzasına doğal arıtma alanı oluşturulmalı, eber ürünleri, bitkileri ve hayvanlarının sergilendiği müzesi oluşturulmalıdır. Eber gölünün biyolojik çeşitliliğinin araştırılmasına yönelik çalışmalara destek verilmelidir. Örneğin eber sarısı gibi. Eber'deki bitkilerin endüstriyel ürünlere dönüşümüne odaklanılmalıdır. Sosyal ve toplumsal alanların temizlik ve ağırlama hizmetleri açısından sürekliliği sağlanmalıdır. Abdülkadir Geylani Türbesi, Abdülvahap Gazi Türbesi ve Sultan Carullah Türbesi alanları inanç turizmi açısından değerlendirilmeli ve çevre mimari yapısı revize edilerek hediyelik ürün kompozisyonları oluşturulmalıdır.

Merkez şehitlik ve Kestemet şehitliklerinin , ziyaretçilerinin kullanabileceği mekânsal dönüşümü sağlanmalıdır. Örneğin şehitlik kütüphanesi ve müzesi oluşturulabilecektir.

Kent müzesi daha etkin kullanılmalıdır. Merkez kütüphanesi ve şehir kütüphanesi oluşturulmalıdır. Şehir merkezinde vakıf niteliğine haiz, tarihi değeri olan alanlar turizm amaçlı değerlendirilmelidir. Tarihi çarşı restore edilmeli ve tarihi çarşı alanı oluşturulmalıdır. Kültür merkezi, gençlik merkezi, çok amaçlı ihtiyacı karşılayacak biçimde oluşturulmalıdır. Şehrin yıllık festival kültürü şehir merkezi odaklı planlanmalı ve süreklilik sağlanmalıdır. Örneğin kaymak festivali gibi.

Bolvadin Oda Kültürünün olduğu ve yaşatıldığı ender ilçelerden birisidir. Dolayısıyla kültürel paylaşım odaklı örnek odalar oluşturulmalı ve planlı bir zaman diliminde faaliyetleri sağlanmalıdır.

Organize hayvancılık bölgesi oluşturulmalı ve etkinleştirilmelidir. Organik üretim çiftlikleri oluşturulmalıdır. Mevcut meralar etkinleştirilerek genişletilmelidir. Seracılık hizmetleri desteklenmelidir. Sulu tarım alanları genişletilmelidir.

Organize sanayi bölgesi etkinleştirilmelidir. Gerekirse yeni ek genişleme bölgeleri daha uygun alt yapıya sahip bölgelere kaydırılmalıdır. Küçük sanayi sitesinde yapısal ve fiziksel dönüşüm hızlandırılmalıdır.

BOLVADİN İLÇESİ STRATEJİK DEĞERLENDİRME

Yedi kapı yer altı şehri, Frigya bölgesi bütünleştirilmesi sağlanmalı ve yedi kapı barajı ile birlikte kullanımını destekleyecek turizm odakları oluşturulmalıdır. Özburun alabalık çiftliği alanları bölgesel kullanıma uygun hale getirilmelidir.

Eber gölü, doğa turizm odaklı kullanım konusunda alt yapı çalışmaları tamamlanmalıdır. Dereköy ve Ortaköy bölgesi, Eber gölü ulaşım planlanması ve aynı bölgede hayvancılık altyapısı desteklenmelidir. Organik bitki üretim alanları oluşturulmalıdır. Dipevler bölgesi doğa turizm altyapısı araştırılmalı, bölge üzerine madencilik açısından araştırmalara odaklanılmalıdır.

Ağılönü bölgesi çayırılık ve mera alanları genişletilerek küçükbaş hayvancılık desteklenmelidir. Bunun yanında Bolvadin'in Afyonkarahisar ili içindeki yumurta, kırmızı et ve süt üretim noktasındaki güçlü konumu desteklenmeli ve bu sektöre yönelik sanayi bütünleşmesi sağlanmalıdır.

Çobanlar yolu üzerindeki kent ormanı çalışmalarına hız verilmeli, yeni park alanları ve mesire yerleri oluşturulmalıdır. Güneş enerjisi, biyogaz ve rüzgar enerjisi potansiyellerinin daha iyi kullanımı konusunda çalışmalara devam edilmelidir. Alkaloid fabrikasının üretim altyapısına uygun çalışma faaliyetleri artırılmalı ve haşhaş müzesi başta olmak üzere ilave bilgi altyapısı geliştirilmelidir.

Öğrenci odaklı şehir potansiyeline uygun gençlerin yaşam alanları genişletilmeli, okulların niteliklerini artırıcı, altyapı eksikliklerini giderici çalışmalara ağırlık verilmelidir. Üniversite birimlerinin daha etkin kullanımı sağlanmalı, bölümlerin bölge ihtiyacı doğrultusunda oluşumuna hız verilmelidir. Orta öğretimde öğrencileri mesleki bilinçlendirilmesinin sağlanmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmelidir. Bolvadin spor kültürü olan bir şehir olmasına rağmen, gençlerin ve çocukların faydalanabileceği spor altyapısı oldukça yetersizlik göstermektedir. İlgili alanlarda çalışmalara hız verilmelidir.

Kasaba ve köyleri ile iletişimi sağlanmalı, ulaşım, alt yapı ve taşradaki zenginliklerine ve üstünlüklerine odaklanılmalıdır. Bolvadin ve çevresinin çok zengin bir yemek kültürüne sahip olmasına rağmen, Patent kurumuna kayıtlı coğrafi işaretli ürün sayısının olmaması önemli bir eksiklik. Bu konuda hızla çalışmalara başlanılmalıdır.

Bolvadin ilçesine bağlı olarak faaliyetini sürdüren ve Çay-Afyonkarayolu üzerinde bulunan Heybeli Termal Tesisleri, termal köy konseptinde hazırlanmalı ve villa odaklı ağırlama hizmetlerini, sağlık turizmi dikkate alarak da sağlamalıdır. Bölgenin yerleşim yerlerine uzaklığı dikkate alınarak gelen misafirlerin ihtiyaçlarına uygun ağırlama hizmet çeşitliliği de desteklenmelidir.

Bolvadin ilçesi geleneksel odaklı bir bölgede yer almaktadır. Çay, Sultandağı ve Çobanlar ilçeleriyle bütünleşik proje ve çalışmalara ağırlık verilmelidir.

DINAR İLÇESİ STRATEJİK DEĞERLENDİRME

Tarihi bölgelerinin ve değerlerinin daha etkin kullanımına odaklanılmalıdır. Örneğin M.Ö. 1200'lü yıllara dayanan Dinar'ın tarihi geçmişinde isimleri "Kelainaia – Gelenia – Apameia - Geyikler" olan şehirler üzerine tarihi çalışmalar desteklenmelidir. Özellikle Kelenia ve Apameia kazı çalışmalarıyla bu şehrin kalıntıları daha detaylı bir biçimde analiz edilmelidir. Panteon, Artemis – Anaitis tapınak alanları gün yüzüne çıkarılmalıdır. Ilıca su kemeri alanı, tiyatro, stadyum ve tarihi hamam alanları şehir turizmine katkı sağlar konuma getirilmelidir.

Dinar ilçesi, Emirdağ'dan sonra en çok köyü olan alanlardan birisidir. Her köy üzerine araştırmalar yapılarak, tarihi ve kültürel olarak ya da üretim olarak daha etkin kullanılacak köyler, öncelikli çalışmalar kapsamına alınmalıdır.

Dinar bölgesi Denizli ve Isparta illerine yakınlığına bağlı olarak stratejik konum avantajını kullanabilmelidir. Su Çıkan, Eldere gölü, Norgaz Piknik Alanı ve Zenderi - Cerit Yaylası sosyal alanları bölgesel turizm açısından kullanılabilir alanlar haline dönüştürülebilir.

Tarım alanlarının verimliliği, Dinar'ın bölgenin sulu tarım açısından üstünlüğü dikkate alınarak etkinleştirilmelidir. Özellikle endüstriyel bitkilerin üretimi çeşitlendirilmelidir. Böylece tarımda katma değeri yüksek üretim gücü desteklenebilecektir. Marsyas Kültür ve Müzik festivali etkinlikleri, ulusal ve uluslararası formata dönüştürülmelidir. Sadece bölgesel odaklı kalmamalıdır.

Park alanları insanların kullanımını açısından zenginleştirilmelidir. Örneğin Suçıkan, İncirli, Santral Gar ve MYO parkları, toplumsal odaklı kullanıma açılmalıdır. Emniyet caddesi ve Cumhuriyet meydanı tanımlı tematik bütünlük sağlayabilecek şekilde dönüştürülmesi planlanmalıdır. Kadın kooperatifleri etkinleştirilmeli, "Fadiş Bebek – Marsyas heykeli" gibi el ürünlerinin reklam ve satış ofisleri oluşturulabilmelidir. Ulucami ve Bademli köyü camii gibi tarihi camiler, sürekli ziyaret mekanlarına dönüştürülmeli, inanç turizmi açısından desteklenmelidir. Çöl ovası bölgesindeki kasaba ve köyler ile ilgili tarımsal odaklı üretim, ürün çeşitliliği ve bütünlük projeler oluşturulmalı ya da planlanmalıdır.

Dinar OSB daha etkin hale getirilmeli, tekstil, yem, kauçuk ve vagon sanayi desteklenmelidir. Örneğin OSB düşük doluluk oranına sahiptir. Rüzgar enerjisindeki etkin üretim potansiyeli desteklenmeli, güçlü konumu devam ettirilmelidir. Hayvancılık konusunda küçükbaş hayvancılık üstünlüğü ve üretimi desteklenmelidir. Örneğin Dinar bölgesi keçi üretiminde bölgenin lideri konumundadır. Süt, kırmızı et ve bal üretimindeki güçlü konumlarının sürekliliği sağlanmalıdır. Üniversitenin bölüm etkinliği artırılmalıdır. Öğrenci açısından düşük sayıya sahip ilçelerden birisi olup, bölüm etkinliklerinin sağlanmasına odaklanılmalıdır. Akademisyenlerle ilçe sanayi ve kültürel uyumu artırılmalıdır. Lisans seviyesinde de eğitim verilen ilçede, akademik etkinlik desteklenmelidir. Milli eğitimdeki öğrenci sayılarındaki üstünlük yapısı, okulların faaliyetlerine de yansıtılacak şekilde etkinleştirilmelidir. Öğrenci odaklı faaliyetlere ağırlık verilerek nitelik odaklı çalışmalara hız verilmelidir.

EMİRDAĞ İLÇESİ STRATEJİK DEĞERLENDİRME

Emirdağ ilçesi, ilçeler arasında köy sayısı en fazla olan ilçemizdir. Dolayısıyla köyleriyle iletişimi, her köyün stratejik analizlerinin yapılması ve bunun şehrin marka değerine katkı olarak kullanılması çok önemlidir. Konu ile ilgili il özel idaresi temsilcileri, kaymakamlık ve belediye mutlaka iş birliğine gitmelidir.

Eskişehir ilinin yakın olması nedeniyle Afyonkarahisar kadar Eskişehir ile de etkileşim göstermektedir. Gurbetçi olarak ifade edebileceğimiz, yurt dışında yaşayan insan sayısı en fazla ilçelerden birisidir. Dolayısıyla hem fiziksel hem de sosyal yapılanmasında bu unsur dikkate alınmalıdır. Çünkü şehrin gerek fiziki mimarisinde gerekse kentsel dokuda bu etkileşim izlenebilecektir. Özellikle gurbetçilerin geldiği yaz aylarında özel sosyal etkinlikler planlanmalıdır.

Roma dönemi şehirlerinden tarihi Amorium şehri kazı çalışmalarına hız verilerek, kent turizmine ve ülke turizmine kazandırılmalıdır. Bölgede dikkat çeken diğer yerleşim yerleri, Abbo, Abrostolo, Appolenia, Lalandos, Neo Kome, Orkisttüs, İspelony ve Abosyom'dur. Bu yerlere ait tarihi bilgilendirme çalışmaları için ilgili üniversitenin tarih bölümüyle ortak proje takımları oluşturulmalı ve efsane bilgiler yerini gerçek bilgilendirmeler yapılmalıdır.

Tarihi geçmişi Roma dönemine kadar dayanan ilçenin isimleri sırasıyla "Galatya bölgesi, Barçınlı, Nevahi-i Barçınlı, Hanbarçınlı, Musluca, Aziziye (1868) ve 1931'den günümüze Emirdağ" olarak sıralanmıştır. Dolayısıyla bu süreç içerisindeki bilgilendirmeye uygun, kent müzesinde tanıtım amaçlı çalışmalar oluşturulabilecektir. Balcam mağarası ve köyü diğer önemli tarihi yerlerinden birisidir. Yedikapı yer altı şehri ve barajı Bolvadin ile birlikte bölgenin önemli tarihi durak noktalarından birisidir.

Bolvadin ve Dinar ilçesi ile birlikte hayvancılık açısından özellikle dikkat çeken bir bölgesel üstünlüğe sahiptir. Gerek küçükbaş gerekse büyükbaş hayvancılık konusunda organize bir çalışma yapılmalıdır. Özellikle otlak ve mera alanı bakımından da avantajlı bir ilçedir. Bunun yanında hayvancılık ürünlerinin işlenmesine yönelik de çalışmalar planlanmalı ve sürekliliği sağlanmalıdır. Bölgenin diğer önemli stratejik üstünlüğü sahip olduğu unsur "Yılkı Atları"dır. Hem kültürel hem turizm amaçlı kullanımı sağlanmalıdır.

İlçeler arasında organize sanayi bölgesini en aktif kullanan ilçelerden birisidir. OSB'de ulusal düzeyde birçok şirket faaliyet göstermektedir. Bu firmalarla kentsel uyum ve katkı konusunda ticaret odası, belediye ve kaymakamlık üzerinden projeler üretilebilir ve şehrin istihdamına katkı konusunda daha aktif çalışmalar sağlanabilir.

EMİRDAĞ İLÇESİ STRATEJİK DEĞERLENDİRME

Tescilli geleneksel coğrafi ürünlere de sahip olan ilçenin, bu ürünlerdeki konumunu ve ilave ürünlerini tescilleme faaliyetleri sürdürülmelidir. Bu ürünlerin kullanılabilceği şehir merkezinde tanıtım ofisleri kurulmalıdır. Örneğin yumurtalı pide, dolgulu köfte, kaymak yoğurdu gıda alanında ve Emirdağ kilimi kültürel alanda katkı sağlayan ürünlerdir.

Hayvancılık alanında yoğun talep gören ilçe, özellikle koyun yetiştiriciliğinde il çapında ilk sırada gelmektedir. Bunun yanında keçi, tavuk ve arı kovanı açısından da üstünlüğe sahiptir. Bu üstünlüğün kullanımı, hayvancılık ürünlerinin endüstriyel olarak katma değere dönüşümü üzerine çalışmalar ve projeler yürütülmelidir. Hayvancılık ürünlerinde öne çıkan ürünler süt ve baldır.

Tarım alanının genişliği açısından ilçe, ilk sırada gelmektedir. Sulu tarım tarımda da Dinar ile birlikte en etkin sulu tarım yapılan ilçelerden birisidir. Özellikle hayvancılık açısından sahip olduğu mera alanının varlığı, ilçeye stratejik bir üstünlük sağlamaktadır. Örneğin tarım alanı için Seki, Göğüs, Gedik, Çiçekli, Yağlıpınar ve Tekneçukuru yaylaları ilk akla gelen yerlerdir.

Eğitim sektörü açısından etkinleştirilmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle geniş bir köy nüfusuna sahip olunması, buralarda yaşayan çocukların sosyalleşmesi açısından ilçe merkezinde kurumsal faaliyetlere ihtiyaç göstermektedir.

Üniversite öğrencisi istihdamı açısından da etkin bölümleri bulunmakta olup, akademik personelle şehir bütünleşmesini ve işbirliğini sağlayacak projeler planlanmalıdır. Daha önceki yıllarda Emirdağ sempozyumu yapılmıştır ancak bu sempozyumda süreklilik sağlanamamıştır. Üniversiteyle birlikte ilerleyen yıllarda tematik başlıklarda Emirdağ üzerine araştırmalar ve çalışmalar yapılmalıdır.

ÇAY İLÇESİ STRATEJİK DEĞERLENDİRME

ÇAY TİCARET VE
SANAYİ ODASI

Çay ilçesi 29 köyü ve 2 beldesi ile önemli bir konumda olup, Sultandağı ile birlikte iç Anadolu yeşil odaklı kuşağı oluşturur.

Sahip olduğu Kervansaray (1278), Sultan Alaaddin Cami (1258) Selçuklu dönemi önemli eserindedir. Özellikle Kervansaray restorasyon sonrası sosyal amaçlı bir merkez haline gelmiştir. Taş medrese olarak da ifade edilen cami ise halen kullanılmaktadır.

Çay ilçesi, sahil kasabasını andıran bir dinginliğe sahip, dağ ve yeşili ile bütünleşen bir yapıdadır. Yüksekliğinin fazlalığı nedeniyle yoğun yağış alır. Şehir Afyon – Konya yolu üzerinde olmasından dolayı önemli bir yol ticaret avantajı oluşturur.

Yeşil odaklı şehir olan Çay, sahip olduğu “Çağlayan Parkı ve Kardelen Parkı” ile hem doğa hem de kültürel katkıları şehri insanlarına yansıtır. Bu alanlar Çay barajı ile bütünleştirildiğinde önemli bir doğa kamp alanları ve trekking alanları, bölge insanına hizmet eder. Su sıkıntısı olmayan ilçede önemli su kaynakları vardır. Dere mahallesi (Köprü Başı Mahallesi) ile merkez mahalleler, çay deresiyle birbirinden ayrılır. Dere birçok yerel türkü için de konu almıştır. Dolayısıyla belediyenin ve kaymakamlığın ilçe tanıtımı amaçlı bunları kullanımı önemlidir. Bunun yanında Konya-Afyon yolu üzerinden geniş bir çayır alanına sahip olan ilçe, Ali Kaleli piknik alanına da sahiptir. Bu alan gençlerin, çocukların ve ailelerin piknik yaşamlarına katkılar sunar. Özellikle 19 Mayıs gibi günlerde toplu sosyal etkinlikler bu alan da yapılır. Aynı zamanda spor alanları da vardır. Bu alanının geniş coğrafi yapısı, daha etkin kullanımı için ve bölgeye hizmet için fırsatlar barındırır. Belediye tarafından geliştirilecek büyük bir projeye çok geniş bir yaşam alanı oluşturulabilecektir.

Çay ilçesi sahip olduğu geniş sulak alanları yanında Eber gölü ve Karamık göllerine de ev sahipliği yapar. Özellikle Eber gölü, Bolvadin – Çay ve Sultandağ ilçelerini kapsamaktadır. Karamık ve Eber gölleri benzer bitki örtüsüne sahiptir. Ancak Karamık gölü; turna başta olmak üzere sazın gibi diğer tatlı su balıklarına ev sahipliği yapmaktadır. Bu durum Afyon - Konya yolunda balık restoranları için de girişimler oluşturmuştur.

Çay'ın gıda ürünleri de bölgeye ciddi zenginlik katmaktadır. Çay böreği, çay vişnesi, eriği, elması ve diğer ürünleri bölge ekonomisi açısından değerlidir. Ancak genelde üretici odaklı olan ilçe, bu ürünlerin depolanması, pazarlanması ve işlenmesi konusunda sıkıntılar yaşar. Birçok çiftçi önemli mağduriyetler yaşamıştır. Dolayısıyla hem soğuk hava depolarının oluşumu hem de kurutulmuş meyve üretimi ve işlenmiş meyve üretimleri konusunda önemli bir sanayi tesisi eksikliği vardır. Belediyenin öncülüğünde ortak girişimlerle bu açık giderildiğinde, bölgenin meyve zenginliği, işlenmiş ve katma değeri yüksek ürünlere dönüşebilecektir.

ÇAY İLÇESİ STRATEJİK DEĞERLENDİRME

ÇAY TİCARET VE
SANAYİ ODASI

Çay dağları ve yeni inşa edilen barajı, önemli bir dağ ve doğa kamp alanı fırsatını doğurmuştur. Özellikle dağlık ve ormanlık bölgelerde dağcılık kamp merkezleri oluşturulmalıdır. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile ulusal hizmet sunan bir alan oluşturulabilecektir.

Karacören, İnli, Pazarağaç ve Koçbeyli alanları, iç bölgeden Dinar – Antalya bölgesi havzasını oluşturur. Bu köy ve kasabalar bölgenin tarım ve hayvancılık açısından zenginliğidir. Burada doğal tabiat alanları ve gölleriyle bölge insanına hizmet eder. Bu alanlar için yeni ve ortak inovatif projelere ihtiyaç vardır.

Çay merkezinde insanların ortak uğraş alanı meyve ve sebzeçiliktir. Dolayısıyla bu durum insanların yaşamlarına da yansır. Ancak sosyo-kültürel olarak ciddi manada eksiklikler olup, bunların giderilmesine yönelik projeler yapılmalıdır.

Tarım alanları sulu tarım açısından avantajlı olan ilçe, Dinar'dan sonra en yüksek sulu tarım yapılan yerlerden birisidir. İlçe Sultandağ'dan sonra en çok meyve üretim alanına sahip olan yerlerden birisidir. Hayvancılık açısından merkezden sonra en yüksek manda sayısı Çay ilçesindedir. Süt ve bal üretiminde de üstünlüğe sahip merkezlerden birisidir.

Vişne festivali, şehrin kültürel etkinliklerinden birisi olup, bu etkinlik ulusal ve uluslararası boyuta dönüşen bir yapıya taşınmalıdır. Bunun yanında her yıl yapılan Mansuroğlu, Ali Yusuf Sinan tekkesi Aşure bayramı da bölgenin önemli kültürel etkinliklerinden bir diğeridir.

Ana meydanı, çağlayan ve kardelen park alanına ulaşım yolları, istasyon caddesi ve Meslek yüksekokul yolu, şehrin yeni yaşam alanlarını planlayabileceği ve şehir görselleriyle marka değerine katkı sağlayabileceği alanlarıdır.

SANDIKLI İLÇESİ STRATEJİK DEĞERLENDİRME

Afyonkarahisar ilinin dominant ilçelerinin başında gelmektedir. Tarihi geçmişi M.Ö. 5000'li yıllara ait Kusura şehrine dayanır. Özellikle Frigya döneminde Pentabolis bölgesinin önemli şehirlerindedir. Germiyanolu dönemine ait eserler barındırmaktadır. Osmanlı dönemi yapılan Ulu Cami (1379) en önemli tarihi eserlerinden birisidir. Tarihi geçmişi yansıtan eserlerin restorasyon ve ortaya çıkarmaya dönük çalışmalara hız verilmelidir.

Tescilli geleneksel ürünleri arasında saç eti ve haşhaş ezmesi dikkat çekmektedir. Şehir merkezinde özellikle saç etinin hazırlandığı ve hizmet verildiği işletmeler bulunmaktadır. Hayvancılık ürünleri, leblebi ve sebzeleri ön plandaki ürünlerindedir.

Sandıklı 2 belediye ve 56 köyü ile geniş bir yerleşim alanına sahiptir. Bu noktada köylerinin üstünlükleri ve fırsatları konusunda çalışmalar yapılmalı ve marka değerine katkı yapacak unsurlar ön plana çıkarılmalıdır. Bunun yanında eğitim hizmetlerinin eşit bir biçimde sunulabilmesi için planlı çalışmalar yapılmalıdır.

Ulu Cami ve Yunus Emre türbeleri inanç turizmi açısından kullanılabilir. Özellikle otelcilik temelli termal yapılanması olan ilçelerin başında Sandıklı gelmektedir. Bu bölgedeki otellerin reklam olarak otel isimlerinin önünde "Sandıklı" ismini kullanmaları, şehrin ulusal marka değerine katkılar sunar. Turizm amaçlı gelen kişiler için ziyaret rotaları oluşturulmalı, inanç, kültür ve müzecilik alanında şehirler bütünleşmelerini sağlayabilecek projelere ağırlık verilmelidir. Sandıklı evi ve Yaren kültürünü yansıtan "Yaren Geceleri" programı, Afyonkarahisar geneli yapılan tek kültürel odaklı faaliyetlerinden birisidir. Dolayısıyla bu programın daha da kapsamlı ve organize bir biçimde gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Akdağ doğal tabiat alanı, doğa turizmi, kamp ve trekking açısından bölge insanına katkılar sunmaktadır. Özellikle doğal hayatı bozmadan uygulanabilecek projeler, şehrin marka kimliğinin oluşması açısından da önemlidir.

Eğitim kurumları açısından da çok zengin bir ilçe olan Sandıklı, Lisans ve ön lisans olmak üzere, iki üniversite birimini barındırır. Yunus Emre Kampüsünde faaliyet gösteren üniversite birimleri, nitelikli bir altyapıya sahiptir. Dolayısıyla şehirle ortak projelerde faaliyet gösterilmesi ve akademisyen şehir bütünlüğünün sağlanmasına dönük projelere ağırlık verilmelidir.

2014 yılında "Marka Kent Sempozyumu" yapılmış ve çalışmalar kitap haline getirilmiştir. Bu eser şehrin gelecek mimarisi ve sosyo-kültürel gelişimi açısından önemlidir. Ancak bu tip faaliyetler belirli yıllarda tekrarlanmalı ve geriye dönük analizlerle bugünkü yapılanların desteklenmesine büyük önem verilmelidir. Çalışmalar tarihi bir çerçevede kalmamalıdır.

SANDIKLI İLÇESİ STRATEJİK DEĞERLENDİRME

Şehrin büyükbaş, küçükbaş, tavuk ve arıcılık alanında faaliyetleri bulunmakta olup, köy ve kasabalarıyla bu yapısı desteklenmelidir. Süt, kırmızı et, yumurta ve bal alanında da üretimi devam etmektedir. Bu noktada yerel odaklı hayvancılık ürünlerinin katma değeri yüksek ürünlere dönüşümü konusunda alt yapı çalışmalarına ve projelerine destekler verilmelidir.

Tarla alanı bakımından ilin 4. Büyük ilçesidir. Merkezden sonra en çok sebze üretimi Sandıklı'da gerçekleştirilmektedir. Özellikle seracılık alanında yapılan ve üstün değer gören çalışmalar desteklenmelidir. Sandıklı patatesi, domatesi ve pancarı bu noktada ön plana çıkan ürün kompozisyonlarından birisidir.

Gerek tarım alanlarının etkin işletilmesi ve seracılık faaliyetleri, gerekse otelcilik konseptinde hizmet veren termal otelleriyle kadın istihdamı açısından da önemli bir işlev görmektedir. Dolayısıyla bu faaliyetlerin sürekliliği sağlanmalı ve desteklenmelidir.

Diğer ilçelerde de yüksek görünen çalışan yapısı analizinde “nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar” en yüksek değere sahiptir. Milli eğitim müdürlüğü ile işbirliğinde mesleki eğitim odaklı planlamalar devam edilmeli ve öğrencilerin doğru mesleki eğitime odaklanmaları ortak projelerle desteklenmelidir.

Yenilebilir enerji konusunda da üstünlük gösteren ilçe, termal enerji ve rüzgar enerjisinde stratejik avantajları olmakta olup bunların kullanımı konusunda projeler desteklenmelidir.

Hüdaı kaplıcaları, hem villa konseptinde hem de otelcilik konseptinde hizmet vermektedir. Sandıklı termal alanlarının kullanım çeşitliliği, ulusal olarak yoğun bir yurt içi turist çekmektedir. Bu noktadaki avantajlarının kullanımı desteklenmeli ve çeşitlendirilmelidir.

Sandıklı – Dinar alt bölgesi yeşil odaklı bölgedir. Bu tematik alanda genişlemesi ve proje üretimleri devam ettirilmeli ve desteklenmelidir. Bölgede Şuhut, Dazkırı, Dinar, Evciler, Kızılören ve Başmakçı ilçeleri de ön plandadır.

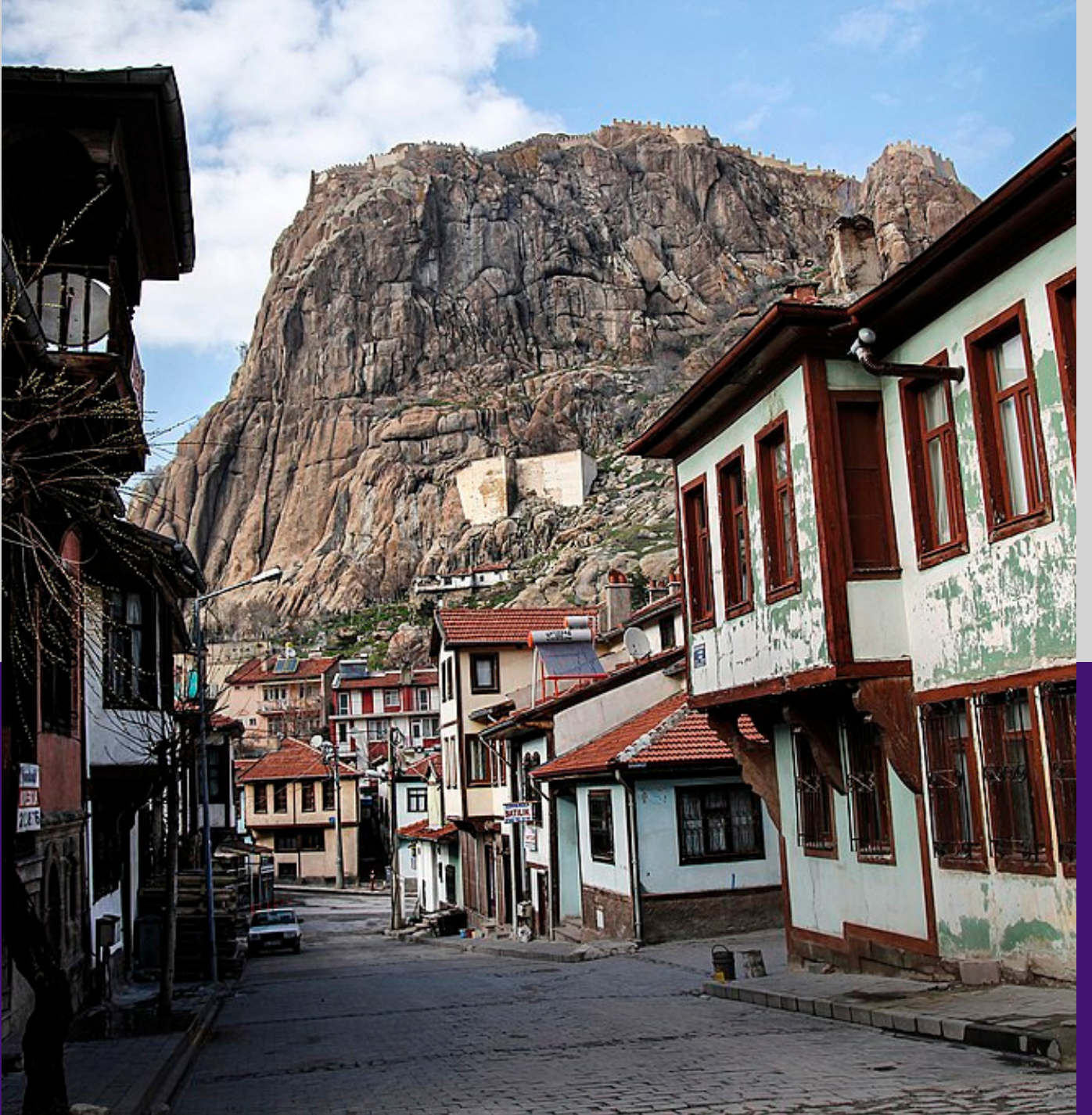
Milli eğitim açısından Sandıklı ilçesi, okul, öğrenci ve öğretmen sayısı bakımından ilçeler arasında birinci sıradadır. Bu öğrencilerin sosyo-kültürel ihtiyaçlarının karşılanması konusunda alt yapı çalışmalarına hız verilmeli ve geliştirilmesi desteklenmelidir.

OSB faaliyetleri, merkez ve Emirdağ'dan sonra en aktif Sandıklı bölgesinde kullanılmaktadır. Dolayısıyla OSB çalışmaları desteklenmeli ve ulusal firmaların yatırımları açısından çalışmalar yürütülmelidir.

AFYONKARAHİSAR

AFYONKARAHİSAR

AFYON EVLERİ - AFYON KALESİ

BOLVADİN

EBER SARISI

BOLVADİN

KIRKGÖZ KÖPRÜSÜ

BOLVADİN

EBER GÖLÜ

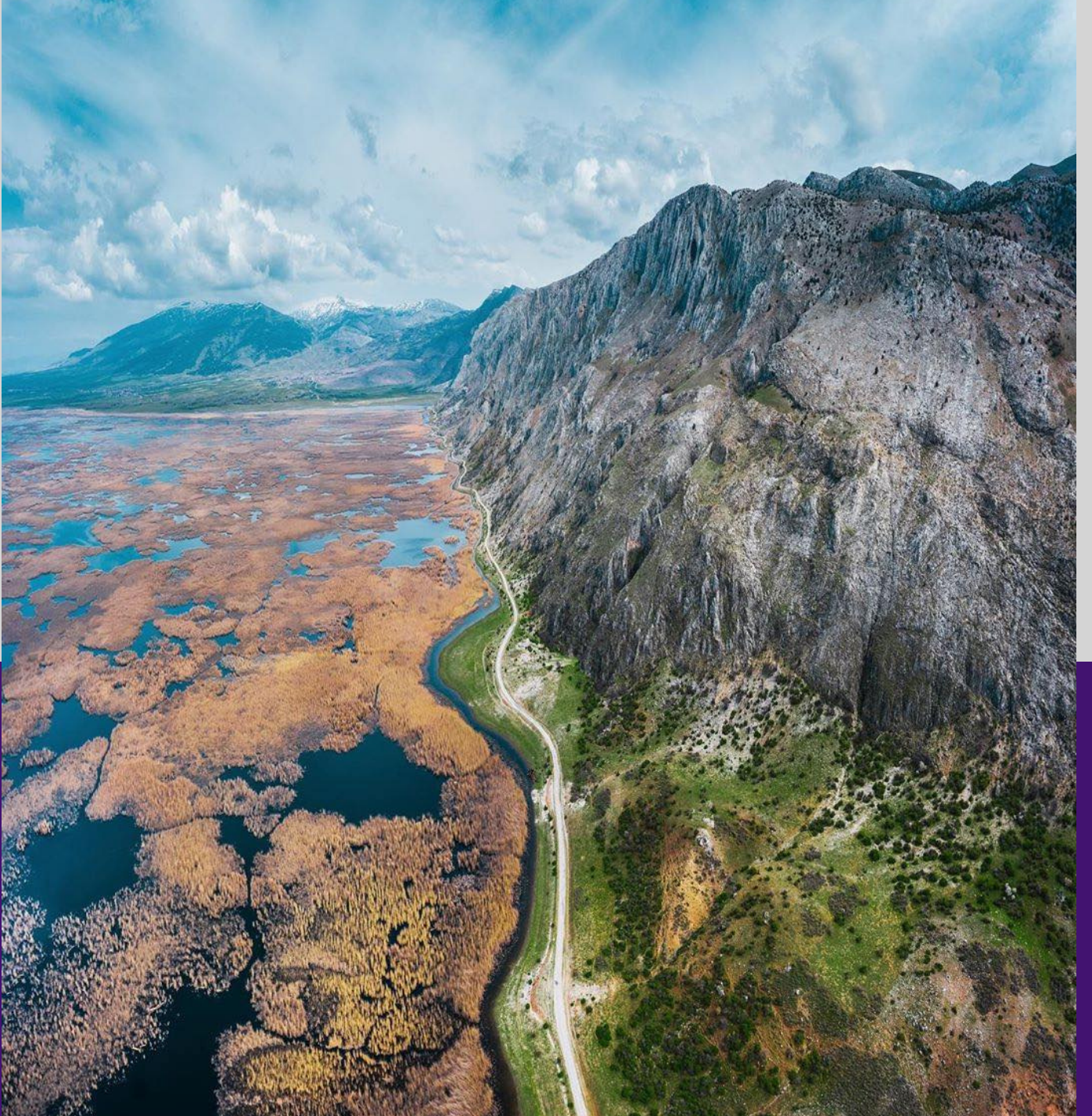
ÇAY

TAŞ HAN

ÇAY

KARAMIK GÖLÜ

ÇAY

ÇAĞLAYAN PARKI

DİNAR

SU ÇIKAN

DİNAR

APAMEİA KİBOTOS

EMİRDAĞ

AMORIUM

AFYONKARAHİSAR

EMİRDAĞ

PINAR BAŞI

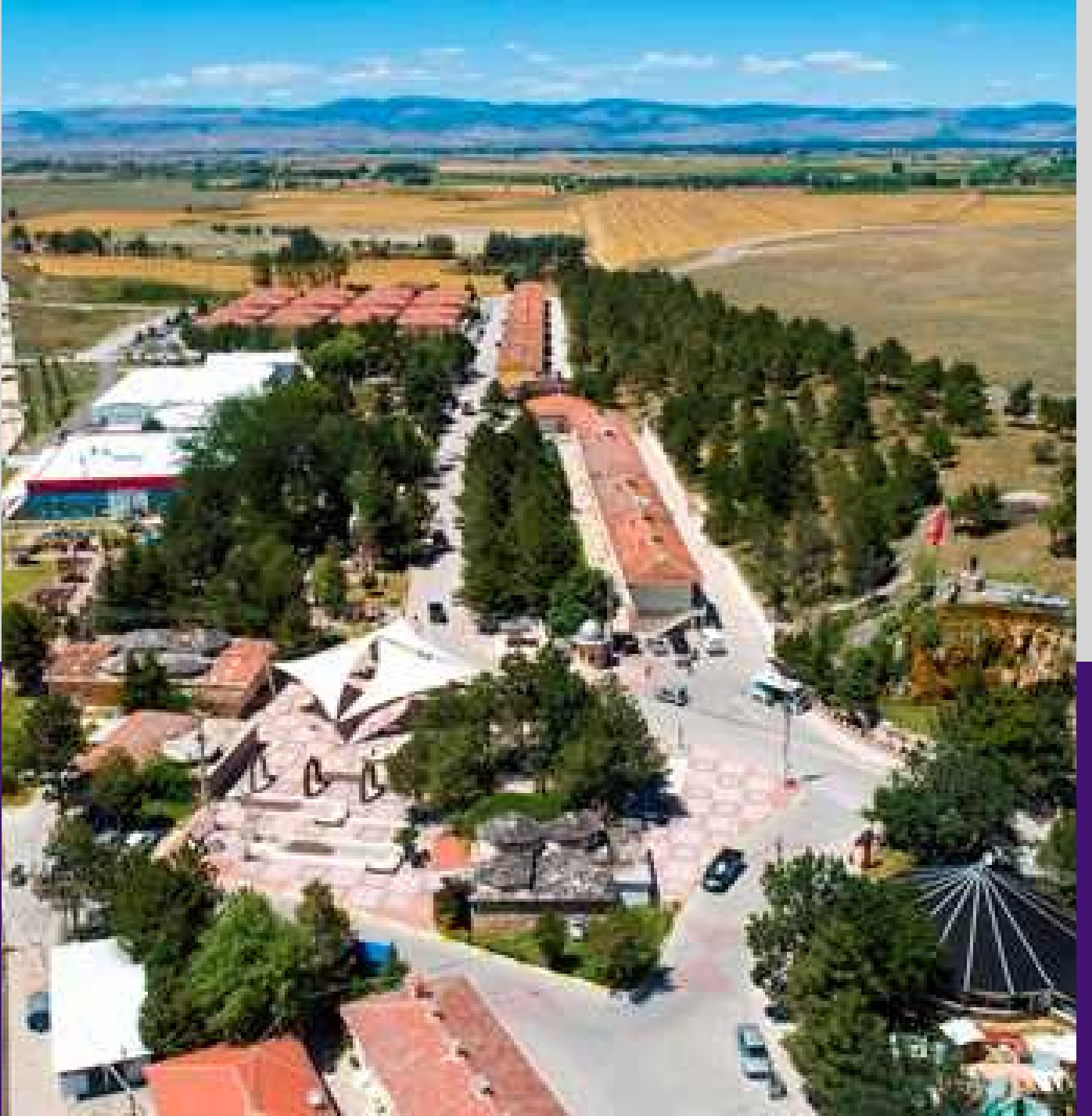
SANDIKLI

AK DAĞ

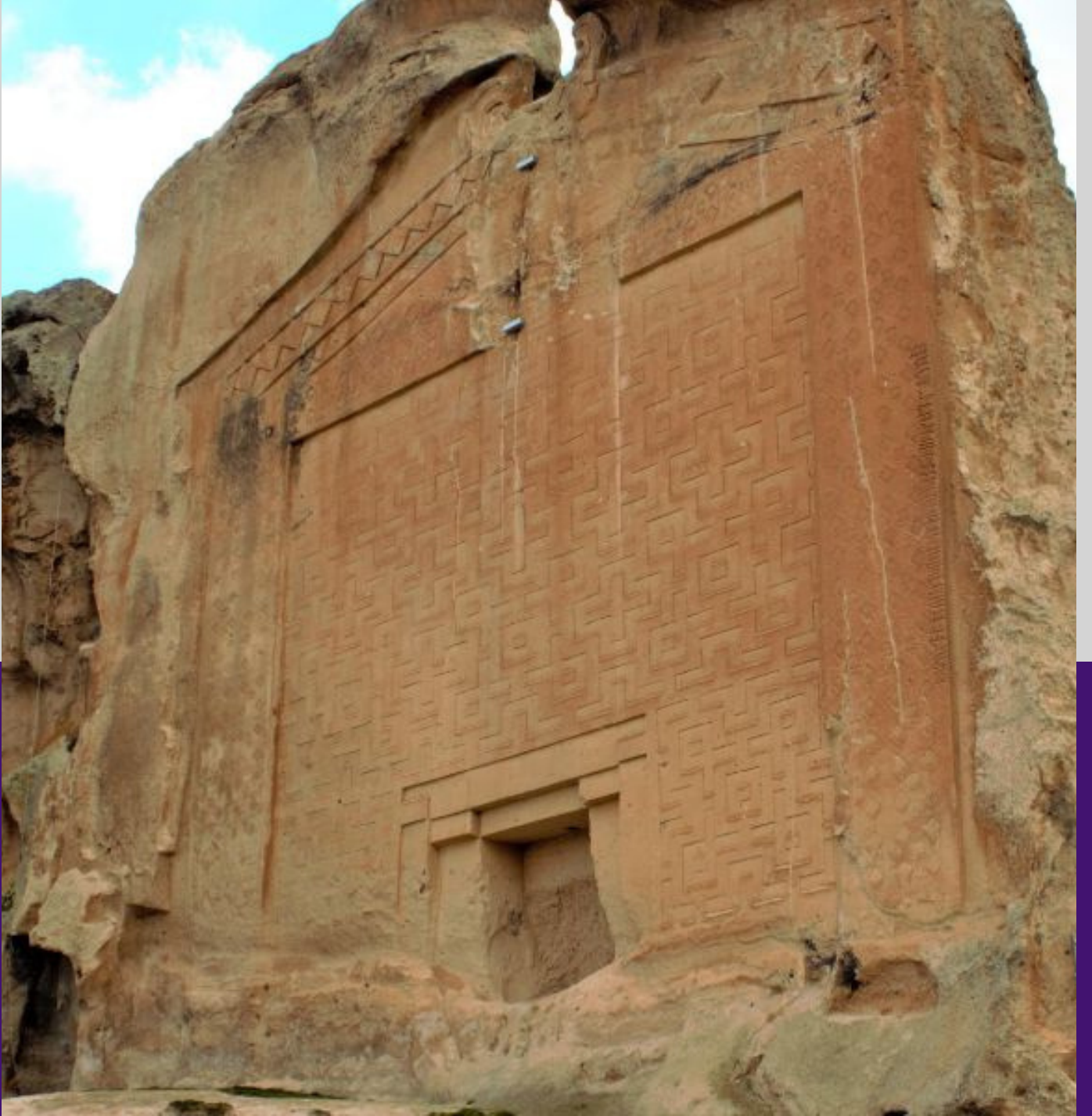
SANDIKLI

HÜDAİ KAPLICALARI

FRİG VADİSİ

MİDAS ANITI

FRİG VADİSİ

YERLEŞİM YERİ

BÜYÜK TAARRUZ

KOCATEPE ANITI - ŞEHİTLİK

BOLVADİN
TİCARET VE
SANAYİ ODASI

ÇAY TİCARET VE
SANAYİ ODASI

Akademik
Danışmanlar
Projesi

tepav

türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı

Prof. Dr. Cantürk KAYAHAN

TOBB AFYONKARAHİSAR İLİ AKADEMİK DANIŞMANI

BARAN HÜSEYİN PALALI

GRAFİK TASARIM